

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA
MÁSODIK SZEKCIÓ

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS MÁSONK
kontra MAGYARORSZÁG ÜGY

(70945/11, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12, 41463/12,
41553/12, 54977/12 és 56581/12 sz. kérelmek)

ÍTÉLET
(Érdem)

STRASBOURG

2014. április 8.

VÉGLEGES

2014. szeptember 9.

*Ez a határozat az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdésében foglalt körülmények
beálltával válik véglegessé. Szerkesztői változtatás alá eshet.*

A Magyar Keresztény Mennonita Egyház és társai kontra Magyarország ügyben

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) Kamaraként tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

Guido Raimondi, *elnök*,

Işıl Karakaş,

Sajó András,

Nebojša Vučinić,

Helen Keller,

Egidijus Kūris,

Robert Spano, *bírák*

és Stanley Naismith, *a Szekció hivatalvezetője*,

2014. február 18-i zárt ülésén lefolytatott tanácskozását követően az azon időpontban elfogadott alábbi ítéletet hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja kilenc, a Magyar Köztársaság ellen benyújtott kérelem (70945/11, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12, 41463/12, 41553/12, 54977/12 és 56581/12), amelyeket az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (az "Egyezmény") 34. cikke alapján Magyarországon állítólagosan aktív vallási közösségek, azok lelkeszei és tagjai a kérelmek megnevezési sorrendjében 2011. november 16-án, valamint 2012. április 3-án és 24-én, június 25-én és 28-án, továbbá augusztus 19-én és 29-én terjesztettek a Bíróság elé.

2. A kérelmezőket (a 70945/11, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12, 41463/12 és 56581/12 sz. kérelmek tekintetében) Karsai D. Budapesten praktizáló, (a 41553/12 sz. kérelem tekintetében) Baltay L. Gyálon praktizáló, valamint (a 54977/12 sz. kérelem tekintetében) Tordai Cs. Budapesten praktizáló ügyvéd képviselte.

A Magyar Kormányt („a Kormány”) Tallódi Z. Kormányképviselő képviselte a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumból.

3. A kérelmezők azt állították, hogy az egyházak bejegyzésének visszavonása és mérlegelésen alapuló újbóli bejegyzése a számukra az Egyezmény 9. és 14. cikkével együtt olvasott 11. cikkben biztosított vallásszabadsághoz való jog megsértésének minősült, és diszkriminatív volt. A 6. és a 13. cikk alapján azt állították, hogy a releváns eljárás tisztességtelen volt, és nem biztosított hatékony jogorvoslatot. Továbbá, több kérelmező az Első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének megsértését állította arra hivatkozva, hogy az egyház státusz elvesztése miatt elvesztették az állami támogatásokat.

4. 2012. szeptember 27-én a kérelmek közlésre kerültek a Kormány felé.

5. A 41463/12. sz. kérelem vonatkozásában a brit kormány nem gyakorolta az Egyezmény 36. cikkének 1. bekezdésében biztosított azon jogot, hogy az ügyben írásbeli megjegyzéseket terjesszen elő.

A TÉNYEK

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

6. A kérelmezők vallási közösségek, valamint magánszemélyek. A kérelmezők eredetileg az illetékes bíróságok által az 1990. évi IV. törvénnyel („1990. évi egyházi törvény”) összhangban bejegyzett egyházként jogszerűen léteztek és működtek Magyarországon.

7. A 70945/11 sz. kérelemben szereplő *Magyar Keresztény Mennonita Egyház*¹ Magyarországon 1998 óta aktív vallási közösség. Izsák-Bács J. magyar állampolgár, aki 1959-ben született, és Budapesten él. Izsák-Bács J. a *Magyar Keresztény Mennonita Egyház* lelkésze.

8. A 23611/12 sz. kérelemben szereplő *Evangéliumi Szolnoki Gyülekezet Egyház* Magyarországon 1998 óta aktív vallási közösség. Soós P. J. magyar állampolgár, aki 1954-ben született, és Budapesten él. Soós P. J. az *Evangéliumi Szolnoki Gyülekezet Egyház* lelkésze.

Ez a kérelmező közösség a Szolnok város önkormányzata által kiszervezett szociális feladatok ellátásában vett részt, és szerződéses jogviszonyban állt a Magyar Államkincstárral, amely alapján hajléktalanok számára nyújtott szolgáltatásokat. 2011-ben az Államkincstár felmondta a szerződést, és csak 2011. június 30-ig folyósította a támogatást. Emiatt a kérelmező kénytelen volt felmondani az önkormányzattal fennállt szerződését, szociális szolgáltatásokat azonban 2011. július végéig kellett nyújtania, ami miatt 691,407 forint kára keletkezett.

9. A 26998/12 sz. kérelemben szereplő *Budapesti Autonóm Gyülekezet* Magyarországon 1998 óta aktív vallási közösség. Görbicz T. magyar állampolgár, aki 1963-ban született, és Budapesten él. Görbicz T. a *Budapesti Autonóm Gyülekezet* lelkésze.

10. A 41150/12 sz. kérelemben szereplő *Szim Salom Egyház* Magyarországon 2004 óta aktív vallási közösség. Guba G. G. magyar állampolgár, aki 1975-ben született, és Budapesten él. Guba G. G. a *Szim Salom Egyház* tagja.

11. A 41155/12 sz. kérelemben szereplő *Magyar Reform Zsidó Hitközségek Szövetsége Egyház* Magyarországon 2007 óta aktív vallási közösség. Bruck L. M. magyar állampolgár, aki 1931-ben született, és Budapesten él. Bruck L. M. a *Magyar Reform Zsidó Hitközségek Szövetsége Egyház* tagja.

¹ Ezt és a további fordításokat a Bíróság Hivatala készítette.

12. A 41463/12 sz. kérelemben szereplő *European Union for Progressive Judaism* egy londoni székhelyű vallási egyesület. Az európai progresszív judaista hitközségek ernyőszervezeteként tevékenykedik. A *Szim Salom Egyház* (ld. 41150/12 sz. kérelem) és a *Magyar Reform Zsidó Hitközségek Szövetsége Egyház* (ld. 41155/12. sz. kérelem) ezen szervezet tagja.

13. Az 54977/12 sz. kérelemben szereplő *Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség* Magyarországon 1981 óta aktív vallási közösség.

14. Az 56581/12 sz. kérelemben szereplő *Magyarországi Biblia Szól Egyház* Magyarországon 20 éve aktív vallási közösség.

15. A 41553/12 sz. kérelem kérelmezői (*Az Örök Élet Egyháza, Árpád Rendjének Jögalapja Tradicionális Egyház, Dharmaling Magyarország Buddhista Egyház, Fény Gyermekei Magyar Esszénus Egyház, Mantra Magyarországi Buddhista Egyháza, Szangye Menlai Gedün A Gyógyító Buddha Közössége Egyház, Univerzum Egyháza, Usui Szellemi Iskola Közösség Egyház, Út és Erény Közössége Egyház*) megnevezésük sorrendjében Magyarországon 1999, 2008, 2005, 2001, 2007, 1992, 1998, 2008, illetve 2007 óta aktív vallási közösségek.

16. 2011. december 30-án az Országgyűlés elfogadta a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvényt („2011. évi egyházi törvény”). A törvény 2012. január 1-jén lépett hatályba, s ezt követően több alkalommal – utoljára 2013. augusztus 1-jén és szeptember 1-jén – módosításra került.

17. A 2011. évi egyházi törvény Mellékletében felsorolt bevett egyházak kivételével a korábban egyházként bejegyzett egyéb vallási közösségek elvesztették egyházi jogállásukat, de egyesületként tovább működhetnek. E vallási közösségeknek az Országgyűléstől kellett egyedi elismerést kérniük, ha továbbra is egyházként kívántak működni.

18. 6/2013 (III. 1.) sz. határozatában az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek találta, és visszamenőleges hatállyal megsemmisítette a 2011. évi egyházi törvény egyes rendelkezéseit.

Időközben a területért felelős miniszternél több kérelmező kérelmezte egyházkénti bejegyzését, de a kérelmek elutasításra kerültek azon az alapon, hogy – az Alkotmánybíróság határozata ellenére – a 2011. évi egyházi törvény kizárta a bejegyzés lehetőségét.

19. Az Alkotmánybíróság határozatát követően több kérelmező eljárást indított a Nemzeti Adó- és Vámhivatal („NAV”) előtt annak érdekében, hogy visszakapja az állampolgári jövedelemadó egyházak számára felajánlható 1%-ára való jogosultsághoz szükséges technikai számot. A NAV felfüggesztette az eljárást, és felhívta a kérelmezőket arra, hogy indítsanak elismerés iránti eljárást az Országgyűlés előtt – ami a kérelmezők szerint az alkotmánybírósági határozat figyelmen kívül hagyását bizonyította.

20. Az Alkotmánybíróság határozata következtében több kérelmező visszanyerte névleges „egyház” státuszát.

II. RELEVÁNS HAZAI JOG

A. A releváns törvényi szabályozás alakulása

21. 1992. február 12-től 2011. december 31-ig a vallási tevékenységeket az 1990. évi IV. törvény („1990. évi egyházi törvény”) szabályozta, amely a 100 főnél nagyobb tagsággal rendelkező vallási közösségeket egyházként határozta meg.

22. 2012. január 1-től az 1990. évi törvény helyébe a 2011. évi CCVI. törvény lépett („2011. évi egyházi törvény”). Az új törvény alapján a vallási közösségek egyházként, vagy vallási tevékenységet végző egyesületként (az Alkotmánybíróság által használt terminológia szerint „vallási egyesület”-ként) létezhetett. Csak azon entitások minősültek egyháznak, amelyek a 2011. évi egyházi törvény Mellékletében felsorolásra kerültek, vagy amelyeket az Országgyűlés bizonyos feltételek fennállása esetén – eredetileg 2012. február 29-ig – egyházzá minősített. A szabályozás alkotmányos alapját az Alaptörvény Átmeneti rendelkezései 21. cikkének (1) bekezdése képezte, amely felhatalmazta az Országgyűlést arra, hogy sarkalatos törvényben állapítsa meg az elismert egyházakat, és határozza meg a további elismert egyházként való elismerés feltételeit. A korábban bejegyzett egyházak kérhették az egyesületté alakulást, s ilyenként folytathatták tevékenységüket; az új szabályok szerint azonban költségvetési támogatásra nem voltak jogosultak. Eredetileg (az 1990. évi egyházi törvény alapján) 406 bejegyzett egyház létezett; a 2011. évi egyházi törvény Melléklete azonban csak 14 bevett egyházat sorolt fel. A 2012. március 1-től hatályos Melléklet 27 egyházat és vallásfelekezetet, összesen 32 egyházat sorol fel. Az adóhatóság által közzétett információk szerint ezen 32 egyház nem teljesen azonos a 32 legfinanszírozottabb egyházzal, ha a támogatottságot az egyházak javára önkéntes adófelajánlást tevő adóalanyok számával mérjük.

2012. december 28-án az Alkotmánybíróság megsemmisítette – többek között – az Alaptörvény Átmeneti rendelkezéseinek azon szabályait, amelyek az Országgyűlést hatalmazták fel az elismert egyházak megállapítására.

23. Részben az Alkotmánybíróság fent említett határozataira válaszul, az Alaptörvény 2013. április 1-jén hatályba lépett negyedik módosítása az Alaptörvénybe emelte az Országgyűlés speciális egyházi jogállás megadására vonatkozó jogkörét. A módosítás bevezette az „egyházak”, valamint a „vallási tevékenységet végző egyéb szervezetek” fogalmát, s egyházként azon szervezeteket határozta meg, akikkel az állam közösségi

célok elérése érdekében együttműködik, s akiket az állam ilyenként elismer. Hasonlóképpen, a 2011. évi egyházi törvény 2013. augusztus 1-től hatályos szövege jelenleg a „vallási közösségek” kifejezést használja; a fogalom a „bevett egyház”-akat, valamint a „vallási tevékenységet végző szervezet”-eket foglalja magában. Ezen entitások mindegyike jogosult arra, hogy elnevezésében az „egyház” megjelölést használja.

24. A hatályos szabályok szerint ahhoz, hogy egy vallási közösség „bevett egyház”-zá váljon, bizonyítania kell, hogy százéves nemzetközi működéssel rendelkezik, vagy hogy húsz éve szervezett formában működik Magyarországon, és hogy Magyarország lakosságának 0,1 százalékát elérő taglétszámmal rendelkezik. Bizonyítania kell továbbá a közösségi célok érdekében az állammal történő együttműködés iránti szándékát, és annak hosszú távú fenntartására való képességét. Ugyanakkor, egyének csoportja „vallási tevékenységet végző szervezet”-té válhat, ha legalább tíz taggal rendelkezik, és a bíróság ilyenként jegyezte be.

25. Az Alaptörvény ötödik módosítása (amely 2013. október 1-jén lépett hatályba) alkotmányos szinten is hangsúlyozni kívánta azt az elvet, hogy mindenkinek jogában áll speciális jogalanyok („vallási közösségek”) vallási tevékenység végzése céljából történő létrehozása, s hogy közösségi célok érdekében az állam együttműködhet ilyen közösségekkel, „bevett egyház” jogállást biztosítva számukra. A „[bevett] egyház”, valamint a „vallási tevékenységet végző más szervezet” vallásszabadság tekintetében fennálló azonosságának hangsúlyozása érdekében ezen elnevezések helyébe a „vallási közösségek” globális elnevezés került az Alaptörvény szövegébe.

A magyar jog jelenlegi szabályai alapján azonban a bevett egyházak továbbra is kedvezményes bánásmódban részesülnek, különösen az adózás és a támogatások terén. Különösen, csak az bevett egyházak jogosultak a hívek rendelkezése szerinti 1%-os személyi jövedelemadó-felajánlásokra, és az azokhoz igazodó állami támogatásokra. Továbbá, 6/2013. (III. 1.) sz. határozatában az Alkotmánybíróság példálózó felsorolást adott (ld. a határozat 158-167. pontját a 34. bekezdésben alább) azon tevékenységekről, amelyek végzését a jogalkotó jogi, gazdasági, pénzügyi és gyakorlati szempontból a bejegyzett egyházak számára megkönnyítette, míg más vallási közösségek számára nem könnyítette meg: például az állami intézményeken belüli vallásoktatást és hitéleti tevékenységet, a temetők működtetését – az egyházi temetéseket is beleértve –, valamint a hitélethez szükséges kiadványok, kegytárgyak előállítását és értékesítését.

Annak ellenére, hogy a kérelmezők névlegesen visszanyerték jogállásukat, e vonatkozásokban nem részesülnek a kedvezményes bánásmód előnyeiből, amelyek csak a bevett egyházaknak járnak.

B. Alkotmányos rendelkezések

26. Magyarország Alaptörvényének 2012. január 1-jén hatályos szövege kimondta:

VII. cikk

“(1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

(2) Az állam és az egyházak különváltan működnek. Az egyházak önállóak. Az állam a közösségi célok érdekében együttműködik az egyházakkal.

(3) Az egyházakra vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”

27. Magyarország Alaptörvényének negyedik módosítása nyomán 2013. április 1. hatállyal az Alaptörvény VII. cikke az alábbiak szerint módosult:

VII. cikk

(1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

(2) Az Országgyűlés sarkalatos törvényben egyházként ismerhet el egyes vallási tevékenységet végző szervezeteket, amelyekkel az állam a közösségi célok érdekében együttműködik. Az egyházak elismerésére vonatkozó sarkalatos törvényi rendelkezésekkel szemben alkotmányjogi panasznak van helye.

(3) Az állam és az egyházak, illetve a vallási tevékenységet végző más szervezetek különváltan működnek. Az egyházak és a vallási tevékenységet végző más szervezetek önállóak.

(4) Az egyházakra vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg. A vallási tevékenységet végző szervezetek egyházként való elismerésének feltételeként sarkalatos törvény huzamosabb idejű működést, társadalmi támogatottságot és a közösségi célok érdekében történő együttműködésre való alkalmasságot írhat elő.”

28. Magyarország Alaptörvényének ötödik módosítása nyomán 2013. október 1. hatállyal az Alaptörvény VII. cikke az alábbiak szerint módosult:

VII. cikk

“(1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

(2) Az azonos hitelveket követők vallásuk gyakorlása céljából sarkalatos törvényben meghatározott szervezeti formában működő vallási közösséget hozhatnak létre.

(3) Az állam és a vallási közösségek különváltak működnek. A vallási közösségek önállóak.

(4) Az állam és a vallási közösségek a közösségi célok elérése érdekében együttműködhetnek. Az együttműködésről a vallási közösség kérelme alapján az Országgyűlés dönt. Az együttműködésben részt vevő vallási közösségek bevett egyházként működnek. A bevett egyházaknak a közösségi célok elérését szolgáló feladatokban való részvételükre tekintettel az állam sajátos jogosultságokat biztosít.

(5) A vallási közösségekre vonatkozó közös szabályokat, valamint az együttműködés feltételeit, a bevett egyházakat és a rájuk vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”

C. Jogszabályi rendelkezések

29. A 2011. évi egyházi törvény releváns rendelkezéseinek 2012. január 1-jén hatályos szövege kimondta:

A vallási tevékenység

6. §

„(1) A vallási tevékenység olyan világnézethez kapcsolódó tevékenység, amely természetfelettre irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint az erkölcsöt és az emberi méltóságot nem sértő sajátos magatartáskövetelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja.

(2) Önmagában nem tekinthető vallási tevékenységnek

- a) a politikai és érdekérvényesítő,
- b) a pszichikai vagy parapszichikai,
- c) a gyógyászati,
- d) a gazdasági-vállalkozási,
- e) a nevelési,
- f) az oktatási,
- g) a felsőoktatási,
- h) az egészségügyi,
- i) a karitatív,

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

- j) a család-, gyermek- és ifjúságvédelmi,
- k) a kulturális,
- l) a sport,
- m) az állat-, környezet- és természetvédelmi,
- n) a hitéleti tevékenységhez szükségesen túlmenő adatkezelési,
- o) a szociális tevékenység. ”

Az egyház

7. §

„(1) Az egyház, vallásfelekezet, vallási közösség (a továbbiakban együtt: egyház) azonos hitelveket valló természetes személyekből álló, önkormányzattal rendelkező autonóm szervezet, amely elsődlegesen vallási tevékenység gyakorlása céljából jön létre és működik.

(2) Az egyház jogi személy.

(3) Az egyház kizárólag olyan vallási tevékenységet gyakorolhat, amely az Alaptörvénnyel nem ellentétes, jogszabályba nem ütközik, nem sérti más közösségek jogait és szabadságát, valamint az emberi méltóságot.

(4) Az Országgyűlés által bevett egyházakat a melléklet tartalmazza.”

8. §

„A jelentős társadalmi támogatottsággal rendelkező, történelmi és kulturális értékeket megőrző, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, sportintézményeket fenntartó (a továbbiakban: közcélú tevékenység) egyházzal - működésük biztosítása érdekében - az állam megállapodást köthet.”

9. §

„ ... (2) Az egyházak tényleges társadalmi szerepét, az általuk ellátott közcélú tevékenységet az állam az egyházak társadalmi szerepéhez kapcsolódó további jogszabályok megalkotásánál és a velük való kapcsolattartás során figyelembe veheti.”

14. §

„(1) Az alapcélként vallási tevékenységet végző egyesület (a továbbiakban: egyesület) egyházként való elismerését legalább ezer fő aláírásával a népi kezdeményezésre vonatkozó szabályok alkalmazásával az egyesület képviselőjére jogosult személy kezdeményezheti.

(2) Az egyesület akkor ismerhető el egyházként, ha

a) alapcélként vallási tevékenységet végez,

b) tanításának lényegét tartalmazó hitvallása és rítusa van,

c) legalább százéves nemzetközi működéssel rendelkezik vagy legalább húsz éve szervezett formában, egyesületként működik Magyarországon, amely húszéves időtartamba beszámít az e törvény hatálybalépése előtt a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény alapján nyilvántartásba vett egyházként való működés is,

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

- d) alapszabályát, létesítő okiratát, belső egyházi szabályát elfogadta,
- e) ügyintéző és képviseleti szerveit megválasztotta vagy kijelölte,
- f) képviselői nyilatkoznak arról, hogy az általuk létrehozott szervezet tevékenysége nem ellentétes az Alaptörvénnyel, jogszabályba nem ütközik, valamint nem sérti más jogait és szabadságát, és
- g) az egyesülettel szemben - működése során - nemzetbiztonsági kockázat nem merült fel,
- h) tanai és tevékenységei nem sértik az ember testi-lelki egészséghez való jogát, az élet védelmét, az emberi méltóságot.

(3) Az Országgyűlés vallásügyekkel foglalkozó bizottsága (a továbbiakban: bizottság) a népi kezdeményezés alapján az egyesület egyházként történő elismerésére vonatkozó törvényjavaslatot terjeszt az Országgyűlés elé. Ha a (2) bekezdésben meghatározott feltételek nem állnak fenn, azt a bizottság a törvényjavaslathoz kapcsolódóan jelzi.

(4) A bizottság felhívására az egyesület a (2) bekezdés a)-f) pontja szerinti feltételeket igazolni köteles. A (2) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott feltételek fennállásáról a bizottság a Magyar Tudományos Akadémia elnökének állásfoglalását kéri.

(5) Ha az Országgyűlés a (3) bekezdés szerinti törvényjavaslat alapján valamely egyesület egyházként történő elismerését nem támogatja, az erről szóló döntést országgyűlési határozat formájában kell közzétenni. A közzétételtől számított egy éven belül az egyesület egyházként való elismerésére irányuló ismételt népi kezdeményezés nem indítható.”

15. §

„Az egyesület az e törvénynek az adott egyház bejegyzésére vonatkozó módosítása hatálybalépésének napjától minősül egyháznak.”

19. §

„ ... (3) Az egyház céljai megvalósítása érdekében jogosult gazdasági-vállalkozási tevékenységnek nem minősülő tevékenységet, valamint alaptevékenysége mellett gazdasági-vállalkozási tevékenységet is folytatni. Jogosult továbbá vállalkozásokat, civil szervezeteket létrehozni, azokban részt venni.

(4) Az egyház közcélú tevékenysége és intézménye a hasonló tevékenységet folytató állami vagy helyi önkormányzati intézményekkel azonos mértékű költségvetési támogatásra jogosult. Az ilyen intézményben a munkaviszony tartalma a munkabér, a munkaidő és a pihenőidő vonatkozásában a közalkalmazotti jogviszonyhoz igazodik.

(5) Az állami vagy önkormányzati intézmények foglalkoztatottaira vonatkozó központi bérpolitikai intézkedések az egyház (4) bekezdés szerinti intézményének foglalkoztatottaira is azonos feltételekkel terjednek ki.

(6) Az egyház jogszabályban meghatározottak szerint az államháztartás alrendszeréből, európai uniós forrásokból vagy nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott programokból, pályázati úton vagy pályázati rendszeren kívül, egyedi döntés alapján támogatásban részesülhetnek...”

20. §

„...(4) Az egyház vonatkozásában - ide nem értve a 6. § (2) bekezdését - nem minősül gazdasági-vállalkozási tevékenységnek

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

a) a hitéleti, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, kulturális intézmény vagy sportintézmény működtetése, valamint ezek és a környezetvédelmi tevékenység folytatása,

b) az üdülő hasznosítása egyházi személy részére történő szolgáltatásnyújtás révén,

c) a hitélethez szükséges kiadvány, kegytárgy előállítása, értékesítése,

d) az egyházi célra használt ingatlan részleges hasznosítása,

e) a temető fenntartása,

f) a kizárólag hitéleti, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, sport és környezetvédelmi tevékenységet szolgáló immateriális jószág, tárgyi eszköz és készlet értékesítése, ideértve a munkaruha megtérítését is,

g) a hitéleti, nevelési, oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint kulturális, sport és környezetvédelmi tevékenységhez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatásnyújtás, a tevékenységet szolgáló eszköz nem nyereségszerzési célú hasznosítása,

h) az államtól vagy önkormányzattól átvállalt közfeladat ellátása során létrehozott termék, jegyzet, tankönyv, kiadvány, tanulmány előállítása és értékesítése,

i) az egyházi személyek öngondoskodása céljára létrehozott nyugdíjintézet vagy nyugdíjalap működtetése.

(5) A (4) bekezdés szerinti tevékenység bevétele különösen

a) a szolgáltatás ellenértéke, díja, térítése,

b) a tevékenységhez kapcsolódó kártalanítás, kártérítés, kötbér, bánatpénz, bírság és adóvisszatérítés,

c) a tevékenységhez kapcsolódóan visszafizetési kötelezettség nélkül kapott - pénzügyileg rendezett - támogatás, juttatás, és

d) a szabad pénzeszközök betétbe, értékpapírba elhelyezése után a hitelintézettől, az értékpapír kibocsátójától kapott kamatnak, osztaléknak, illetve az értékpapír hozamának olyan része, amelyet a gazdasági-vállalkozási tevékenységnek nem minősülő tevékenység bevétele az összes bevételben képvisel.

(6) Az egyház adókedvezményben és azzal egy tekintet alá eső más kedvezményben részesíthető.”

23. §

„Az egyház - különösen az egyházi szertartások és az egyházkormányzat zavartalan működése tekintetében -, valamint a templomok, a temetők és más szent helyek fokozott szabálysértési és büntetőjogi védelemben részesülnek. ”

24. §

„(1) Az egyház az állam és a helyi önkormányzat által fenntartott nevelési és oktatási intézményben - a tanulók és a szülők igényei szerint - hit- és erkölcsoktatást tarthat, továbbá felsőoktatási intézményben hitéleti tevékenységet folytathat. ... A hit- és erkölcsoktatás költségeit - törvény, illetve az egyházzal kötött megállapodás alapján - az állam biztosítja.

(2) Az egyház jogszabályban meghatározott rendben végzett tábori lelkészi, valamint börtön- és kórházlelkészi szolgálatot vagy más szolgálatot végezhet.”

33. §

„(1) A miniszter a mellékletben meghatározott egyházakat és az általuk meghatározott, a 11. § szerinti belső egyházi jogi személyeket az e törvény hatálybalépésétől számított 30 napon belül nyilvántartásba veszi.

(2) A mellékletben meghatározott egyház és annak belső egyházi jogi személye az (1) bekezdés szerinti nyilvántartásba vétel időpontjára tekintet nélkül működhet egyházként, belső egyházi jogi személyként...”

34. §

„... (2) A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvény hatályvesztéséig a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi C. törvénynek az egyházkénti elismerésre vonatkozó szabályaira tekintettel a miniszterhez kérelmet benyújtó egyház e törvény szerinti elismeréséről az Országgyűlés - a népi kezdeményezésre vonatkozó szabályok kivételével - a 14. § (3)-(5) bekezdése szerinti eljárás keretében 2012. február 29-éig dönt.

(3) A miniszter a (2) bekezdés szerinti egyházakról az általa vezetett minisztérium honlapján közleményt tesz közzé.

(4) Ha az Országgyűlés a (2) bekezdés szerinti elismerést valamely egyház tekintetében elutasítja, az egyház 2012. március 1-jétől az e törvény és más jogszabályok alkalmazásában az (1) bekezdés szerinti szervezetnek minősül, akire a 35-37. §-t kell alkalmazni azzal, hogy

a) az egyházként való elismerésre a 14. § (5) bekezdése szerinti országgyűlési határozat közzétételétől számított egy év elteltével indított népi kezdeményezés alapján kerülhet sor,

b) a 35. § (1) bekezdése szerinti eljárási cselekmények megtételére 2012. április 30-áig, a 35. § (2) bekezdése és a 37. § (2) bekezdése szerinti feltételek teljesítésére 2012. augusztus 31-éig kerülhet sor,

c) a 35. § (3) bekezdés b) pontjának alkalmazása során 2012. április 30-i időpontot kell figyelembe venni,

d) a 36. § (1) bekezdése szerinti jogutódlás időpontja 2012. március 1-je, és

e) a (2) bekezdés szerinti egyház részére 2012. február 29-éig nyújtható egyházi célú költségvetési támogatás.

(5) A szervezet

a) a 35. §-nak megfelelően kezdeményezheti egyesültként való nyilvántartásba vételét, és

b) ha az e törvényben meghatározott feltételeknek megfelel, a III. Fejezetben foglaltak szerint kezdeményezheti az egyesület egyházként történő elismerését.”

35. §

„(1) A szervezet 2012. február 29-éig nyilatkozik továbbműködési szándékának hiányáról vagy - továbbműködési szándék esetén - az egyesületre vonatkozó szabályok szerint változásbejegyzési eljárást indít, amelyre a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény 37. § (1) bekezdését, 38. §-át, valamint 63. § a) és c) pontját kell alkalmazni azzal, hogy alakuló ülésen az átalakulást elhatározó ülést kell érteni.

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

(2) A szervezet az egyesület nyilvántartásba vételéhez szükséges feltételeket legkésőbb 2012. június 30-áig teljesítheti azzal, hogy ha a szervezet vallási tevékenységét 2012. január 1-jétől a 2011. december 31-én hatályos belső egyházi szabályában meghatározott szervezeti keretek között változatlanul végzi, a bíróság az egyesület bírósági nyilvántartásba vétele során a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 62. § (4) bekezdés *b*) pontja szerinti feltételekkel kapcsolatosan nem vizsgálja, hogy a szervezet létesítő okirata megfelel-e a legfőbb szerv, az ügyintéző szerv és a képviselői szerv létrejöttére és hatáskörére vonatkozó törvényi szabályoknak. E határidő elmulasztása jogvesztő. ... ”

37. §

„(1) Az e törvény hatálybalépését követően - a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel - csak a mellékletben meghatározott egyháznak nyújtható egyházi célú költségvetési támogatás.

(2) A szervezet a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló törvény alkalmazásában egyesületnek minősül, és az egyesület részére felajánlható egy százalékra jogosult, feltéve, hogy az egyesületre vonatkozó jogszabályok által támasztott feltételeket 2012. június 30-áig teljesíti.

(3) Az állam - megállapodás alapján - a szervezet által 2011. december 31-én fenntartott

a) közoktatási intézmény tekintetében 2012. augusztus 31-éig,

b) szociális intézmény tekintetében 2012. december 31-éig

a működésükhöz költségvetési támogatást biztosít. ”

38. §

„(1) A Kormány a közcélú tevékenységet végző egyházakkal megkötött megállapodások tiszteletben tartása mellett azokat áttekinti és szükség szerint új megállapodásokat kezdeményez.

(2) A Kormány az e törvény alapján egyháznak nem minősülő - közfeladatot ellátó - szervezettel 2012. december 31-éig a közfeladat-ellátás költségvetési támogatásához kapcsolódó megállapodást köthet. ”

50. §

„...(3) Az Eftv. a következő 13. §-sal egészül ki:

„13. § Az Ehtv. 34. § (1) bekezdése szerinti szervezet a 2012. évben jogosult a 4. § (3) bekezdésében meghatározott kiegészítésre, ha 2012. május 20-áig az Országgyűlés egyházként elismerte.”

52. §

„A 34. § helyébe a következő rendelkezés lép:

„34. § (1) A mellékletben meghatározott egyházak és azok vallásos célra létrejött önálló szervezetei kivételével valamennyi, a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény alapján nyilvántartásba vett szervezet és annak vallásos célra létrejött önálló szervezete (a továbbiakban együtt: szervezet) 2012. január 1-jétől egyesületnek minősül.... ”

30. A 2011. évi egyházi törvény többször módosításra került, különösen 2013. augusztus 1-jén. A módosítások szerint a vallási tevékenységet végző

szervezetek számára a „bevett egyház” jogállás megszerzésének feltételei az alábbi eltérésekkel maradtak hasonlóak a 2012. január 1-jén bevezetett feltételekhez: az olyan szervezetnek, amely korábban csak Magyarországon működött, Magyarország lakosságának 0,1 százalékát elérő taglétszámmal kell rendelkeznie (ez a követelmény nem alkalmazandó a korábban már nemzetközileg működő szervezetekre); továbbá, bizonyítania kell a közösségi célok érdekében történő együttműködés iránti szándékát, és annak hosszú távú fenntartására való képességét; az együttműködési képességet különösen alapszabálya, tagjainak száma, a kezdeményezést megelőzően végzett tevékenysége, valamint az ilyen tevékenységnek a lakosság nagyobb csoportja számára való hozzáférhető volta bizonyítja.

31. A „bevett egyház”-kénti elismerési eljárás is módosításra került. Az elismerés iránti kérelmet (az Országgyűlés helyett) a vallási ügyekkel megbízott miniszterhez kell benyújtani. A miniszter megvizsgálja, hogy a szervezet megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és közigazgatási határozatot hoz, amely ellen bírósági felülvizsgálatnak van helye. A jogerős határozat közlésre kerül az Országgyűlés vallásügyi bizottsága felé, amely megvizsgálja a szervezet állami együttműködésre vonatkozó szándékát és képességét, valamint a szervezet által vallott tanok és folytatott tevékenységek mások testi és lelki jóléthez, valamint az élet és emberi méltóság védelméhez fűződő jogának való megfelelését. Az Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottsága pedig megvizsgálja, hogy a szervezet nem jelent-e veszélyt a nemzetbiztonságra. A szervezet képviselőit az Országgyűlés vallásügyi bizottsága meghallgatja. Ha a vizsgálatok szerint a szervezet az összes jogszabályi feltételnek megfelel, akkor a bizottság törvényjavaslatot nyújt be a „bevett egyház” jogállás megadásáról. Ellenkező esetben a kérelem elutasítása iránti indítványt terjeszt elő, amelyet megfelelően indokolni kell. Ezt követően az Országgyűlés dönt arról, hogy a törvényjavaslatot, vagy pedig a kérelem elutasítása iránti indítványt fogadja-e el. Az elutasítás törvényessége 15 napon belül az Alkotmánybíróság előtt megtámadható.

32. A 2011. évi egyházi törvény 2013. augusztus 1-jén hatályba lépett módosításának releváns részei kimondják:

A vallási tevékenység és a vallási közösség jogállására vonatkozó általános szabályok

6. §

„(1) Vallási közösség az Országgyűlés által bevett egyház és a vallási tevékenységet végző szervezet. Az Országgyűlés által bevett egyház bevett egyház.

(2) A vallási közösség elsődlegesen vallási tevékenység céljából jön létre és működik.

(3) A vallási tevékenység olyan világnézethez kapcsolódó tevékenység, amely természetfelettire irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

egészére irányulnak, valamint sajátos magatartáskövetelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja.

(4) Önmagában nem tekinthető vallási tevékenységnek

- a) a politikai és érdekérvényesítő,
 - b) a pszichikai vagy parapszichikai,
 - c) a gyógyászati,
 - d) a gazdasági-vállalkozási,
 - e) a nevelési,
 - f) az oktatási,
 - g) a felsőoktatási,
 - h) az egészségügyi,
 - i) a karitatív,
 - j) a család-, gyermek- és ifjúságvédelmi,
 - k) a kulturális,
 - l) a sport,
 - m) az állat-, környezet- és természetvédelmi,
 - n) a hitéleti tevékenységhez szükségesen túlmenő adatkezelési, valamint
 - o) a szociális
- tevékenység.

(5) A vallási közösség kizárólag olyan vallási tevékenységet gyakorolhat, amely az Alaptörvénnyel nem ellentétes, jogszabályba nem ütközik és nem sérti más közösségek jogait és szabadságát.”

7. §

„A vallási közösség az egyház megjelölést elnevezésében és tevékenységére való utalás során önmeghatározása céljából - a saját hitelvei szerinti tartalommal - használhatja. A vallási tevékenységet végző szervezet elnevezése az egyesületi különös formára való utalást nem tartalmazza.”

9. §

„(1) A jelentős társadalmi támogatottsággal rendelkező, történelmi és kulturális értékeket megőrző, nevelési-oktatási, felsőoktatási, egészségügyi, karitatív, szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, kulturális vagy sporttevékenységet önmaga vagy intézménye útján ellátó vallási közösséggel - működése biztosítása érdekében - a Kormány megállapodást köthet...”

A vallási tevékenységet végző szervezet

9/A. §

„(1) A vallási tevékenységet végző szervezet olyan egyesület, amelynek tagjai azonos hitelveket valló természetes személyek, és amelynek alapszabályában meghatározott célja vallási tevékenység végzése.

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

(2) A vallási tevékenységet végző szervezetre az egyesületre vonatkozó szabályokat az e törvényben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.”

9/B. §

„(1) A vallási tevékenységet végző szervezet nyilvántartásba vétele a Fővárosi Törvényszék kizárólagos illetékességébe tartozik.

(2) A nyilvántartásba vétel iránti kérelem alapján a bíróság kizárólag azt vizsgálja, hogy

a) a szervezet képviselői nyilatkoztak arról, hogy az alapítás vallási tevékenység végzése céljából történik,

b) a szervezet által gyakorolni kívánt tevékenység a 6. § (4) és (5) bekezdésével nem ellentétes,

c) legalább tíz tag a szervezet megalakulását kimondta és elfogadta annak alapszabályát, vagy

d) a szervezet tagja kizárólag természetes személy és az alapszabály nem teszi lehetővé, hogy a szervezet tagja nem természetes személy is legyen.

(3) A bíróság a nyilvántartásba vétel iránti kérelmet kizárólag abban az esetben utasíthatja el, ha a szervezet nem felel meg a (2) bekezdés *a)*-*d)* pontjában meghatározott valamely feltételnek.

(4) A vallási tevékenységet végző szervezet alapszabálya az egyesületre vonatkozó szabályoktól eltérően határozhatja meg

a) a tagsági jogviszony keletkezésének és a tagsági jogok gyakorlásának módját, valamint

b) azoknak a vallási tevékenységet végző szervezettel jogviszonyban álló személyeknek a körét, feladatát és hatáskörét, akik a vallási tevékenységet végző szervezet

ba) működésére vonatkozó belső döntés meghozatalára és ellenőrzésére, illetve

bb) ügyintézésére és képviselésére

jogosultak.

(5) A vallási tevékenységet végző szervezet csak vallási tevékenységet végző szervezettel egyesülhet.”

9/C. §

„(1) Az ügyésznek a vallási tevékenységet végző szervezet működése felett gyakorolt törvényességi ellenőrzése kizárólag a vallási tevékenységet végző szervezet 6. § (4) és (5) bekezdésének megfelelő működésének ellenőrzésére terjed ki. Ha az e feltételek szerinti működés az ügyész önkéntes teljesítésre történő felhívása alapján sem biztosítható, az ügyész pert indít a vallási tevékenységet végző szervezettel szemben.

(2) A bíróság a vallási tevékenységet végző szervezetet az ügyész keresete alapján

a) a működés törvényességének helyreállítására kötelezi, ennek elmaradása esetén megszünteti, vagy

b) felosztatja, ha a vallási tevékenységet végző szervezet működése az Alkotmánybíróság elvi véleménye alapján az Alaptörvénybe ütközik.”

Az egyházi jogi személy

10. §

„Egyházi jogi személy a bevett egyház és annak belső egyházi jogi személye. ”

11. §

„(1) A bevett egyház azonos hitelveket valló természetes személyekből álló, önkormányzattal rendelkező autonóm szervezet, amelynek ezt a közjogi jogállást az Országgyűlés a közösségi célok érdekében történő együttműködés céljából biztosítja.

(2) A bevett egyház jogi személy.

(3) A bevett egyházakat azonos jogok illetik és azonos kötelezettségek terhelik.

(4) A bevett egyházakat a melléklet tartalmazza.”

A vallási közösség szolgálatában álló személy

13. §

„(1) Az egyházi személy a bevett egyház belső szabályában meghatározott, az egyházi jogi személy szolgálatában álló, egyházi szolgálatot sajátos egyházi szolgálati viszonyban, munkaviszonyban vagy egyéb jogviszonyban teljesítő természetes személy.

(2) Az egyházi személy a hitéleti szolgálata során tudomására jutott, személyiségi jogot érintő információkat nem köteles állami hatóságnak tudomására hozni.

(3) Az egyházi személy fokozott szabálysértési és büntetőjogi védelemben részesül.”

13/A. §

„(1) A vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja a vallási tevékenységet végző szervezet szolgálatában álló, munkaviszonyban foglalkoztatott természetes személy.

(2) A vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagjára a 13. § (2) és (3) bekezdését alkalmazni kell.”

Az elismerés feltételei

14. §

„(1) A vallási tevékenységet végző szervezetet az Országgyűlés egyházként ismeri el, ha

a) elsődlegesen vallási tevékenységet végez,

b) tanításának lényegét tartalmazó hitvallása és rítusa van,

c) legalább

ca) százéves nemzetközi működéssel rendelkezik vagy

cb) húsz éve szervezett formában, vallási közösségként működik Magyarországon és Magyarország lakosságának 0,1 százalékát elérő taglétszámmal rendelkezik,

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

- d) elfogadott belső szabálya van,
- e) ügyintéző és képvisleti szerveit megválasztotta vagy kijelölte,
- f) képviselői nyilatkoznak arról, hogy az általuk gyakorolni kívánt tevékenység nem ellentétes a 6. § (4) és (5) bekezdésével,
- g) tanai és tevékenységei nem sértik az ember testi-lelki egészséghez való jogát, az élet védelmét, az emberi méltóságot,
- h) a vallási tevékenységet végző szervezettel szemben - működése során - nemzetbiztonsági kockázat nem merült fel és
- i) a közösségi célok érdekében történő együttműködés iránti szándékát és annak hosszú távú fenntartására való képességét különösen alapszabálya, tagjainak száma, a kezdeményezést megelőzően a 9. § (1) bekezdése szerinti területeken végzett tevékenysége és az ilyen tevékenységnek a lakosság nagyobb csoportja számára való hozzáférhetősége bizonyítja.”

A vallási közösség működésének szabályai

19. §

„(1) A vallási közösség saját belső szabálya, hitelvei és szertartási rendje szerint működik.

(2) A vallási közösség részt vállalhat a társadalom értékteremtő szolgálatában, ennek érdekében önmaga vagy e célra létrehozott intézménye útján a 9. § (1) bekezdésében meghatározott olyan tevékenységet is elláthat, amelyet törvény nem tart fenn kizárólagosan az állam vagy annak intézménye számára.

(5) A vallási közösség a polgári jogviszonyokban korlátozás nélkül részt vehet, ennek keretében jogosult gazdasági társaságot és civil szervezetet létrehozni, azokban részt venni.”

19/A. §

„(3) A vallási közösség jogszabályban meghatározottak szerint az államháztartás alrendszeréből, európai uniós forrásokból vagy nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott programokból, pályázati úton vagy pályázati rendszeren kívül, egyedi döntés alapján támogatásban részesülhet.... ”

19/C. §

„A vallási közösség - különösen a szertartások és a belső szabálya szerinti működés zavartalansága érdekében -, a templom és vallásgyakorlásra rendelt más hely, valamint a temető fokozott szabálysértési és büntetőjogi védelemben részesül.”

Az egyházi jogi személy működésének szabályai

20. §

„(1) Az egyházi jogi személy az általa vagy intézménye útján ellátott 9. § (1) bekezdése szerinti tevékenysége után a hasonló tevékenységet folytató állami vagy helyi önkormányzati intézményekkel azonos mértékű támogatásra jogosult.

(2) A 9. § (1) bekezdése szerinti feladatot ellátó egyházi jogi személynél az ilyen feladathoz kapcsolódóan foglalkoztatottak munkaviszonyának tartalma a munkabér, a munkaidő és a pihenőidő vonatkozásában a közalkalmazotti jogviszonyhoz igazodik.

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

Az ilyen foglalkoztatottakra az állami vagy a helyi önkormányzati intézmények foglalkoztatottaira vonatkozó központi bérpolitikai intézkedések azonos feltételekkel terjednek ki.

(3) Az egyházi jogi személy - a közösségi célok érdekében történő együttműködésére tekintettel - adókedvezményben és azzal egy tekintet alá eső más kedvezményben részesíthető.”

21. §

„(1) Az egyházi jogi személy - a közösségi célok érdekében történő együttműködésére tekintettel - az állam, a helyi önkormányzat vagy a nemzetiségi önkormányzat által fenntartott nevelési-oktatási intézményben és az állam vagy az országos nemzetiségi önkormányzat által fenntartott felsőoktatási intézményben - törvényben meghatározott módon - hitéleti oktatást szervezhet....

(3) A hitéleti oktatás költségeit - törvény, illetve a bevett egyházzal kötött megállapodás alapján - az állam biztosítja.”

22. §

„(1) Az egyházi jogi személy céljai megvalósítása érdekében jogosult gazdasági-vállalkozási tevékenységnek nem minősülő tevékenységet, valamint elsődlegesen végzett tevékenysége mellett gazdasági-vállalkozási tevékenységet - a 19. § (5) bekezdésében meghatározott kereteken túl is - folytatni.

(2) Az egyházi jogi személy vonatkozásában nem minősül gazdasági-vállalkozási tevékenységnek

a) a hitéleti tevékenységet és a 9. § (1) bekezdése szerinti tevékenységet szolgáló intézmény vagy sportintézmény működtetése, valamint az ilyen és a környezetvédelmi tevékenység folytatása,

b) az üdülő hasznosítása egyházi személy részére történő szolgáltatásnyújtás révén,

c) a hitélethez szükséges kiadvány, kegytárgy előállítása, értékesítése,

d) az egyházi célra használt ingatlan részleges hasznosítása,

e) a temető fenntartása,

f) a kizárólag hitéleti tevékenységet, környezetvédelmi tevékenységet vagy a 9. § (1) bekezdése szerinti tevékenységet szolgáló immateriális jószág, tárgyi eszköz és készlet értékesítése, ideértve a munkaruha megtérítését is,

g) a hitéleti tevékenységhez, a környezetvédelmi tevékenységhez és a 9. § (1) bekezdése szerinti tevékenységhez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatásnyújtás, az ilyen tevékenységet szolgáló eszköz nem nyereségszerzési célú hasznosítása,

h) az államtól vagy a helyi önkormányzattól átvállalt közfeladat ellátása során létrehozott termék, jegyzet, tankönyv, kiadvány, tanulmány előállítása és értékesítése,

i) az egyházi személyek öngondoskodása céljára létrehozott nyugdíjintézet vagy nyugdíjalap működtetése,

j) az egyházi jogi személy nevének, rövidített nevének, köznyelvben meghonosodott elnevezésének, címerének, illetve logójának más által történő használatához adott hozzájárulás.

(3) A (2) bekezdés szerinti tevékenység bevétele különösen

a) a szolgáltatás ellenértéke, díja, térítése,

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

b) a tevékenységhez kapcsolódó kártalanítás, kártérítés, kötbér, bánatpénz, bírság és adóvisszatérítés,

c) a tevékenységhez kapcsolódóan visszafizetési kötelezettség nélkül kapott - pénzügyileg rendezett - támogatás, juttatás, és

d) a szabad pénzeszközök betétbe, értékpapírba elhelyezése után a hitelintézettől, az értékpapír kibocsátójától kapott kamatnak, osztaléknak, illetve az értékpapír hozamának olyan része, amelyet a gazdasági-vállalkozási tevékenységnek nem minősülő tevékenység bevétele az összes bevételben képvisel.”

24. §

„Az egyházi jogi személy jogszabályban meghatározott rendben végzett tábori lelkészi, valamint börtön- és kórházlelkészi szolgálatot vagy más szolgálatot végezhet.”

33. A volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló 1991. évi XXXII. törvény kimondja:

Preambulum

„...A materialista és ateista világnézet kizárólagosságának elvi alapján álló pártállam az egyházak vagyontárgyainak elkobzásával, szervezeteik jórészenek felszámolásával és más hatalmi eszközökkel - folyamatos jogsértéseket elkövetve - az egyházak hitéleti tevékenységét és társadalmi szerepüket szűk korlátok közé szorította.

A jogállamiságot megvalósító Magyarországon az egyházak ismét szabadon, korlátozás nélkül betölthetik társadalmi szerepüket, ehhez azonban hiányoznak az anyagi eszközeik.

A rendszerváltást megelőző Országgyűlés által ... az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény már utalt arra, hogy a magyarországi egyházak a hitélet körébe tartozó munkálkodásuk mellett kulturális, nevelési-oktatási, szociális, egészségügyi tevékenységükkel és a nemzeti tudat ápolásával jelentős szerepet töltenek be az ország életében. Az akkori körülmények között azonban még nem kerülhetett sor e szerep betöltéséhez szükséges tárgyi, anyagi feltételek biztosítására.

Az Országgyűlés az elkövetett súlyos jogsértések részbeni orvoslása, részben pedig az egyházak tevékenységének folytatásához szükséges tárgyi, anyagi feltételek biztosítása érdekében az egyes volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről a következő törvényt alkotja:”

Az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló 1997. évi CXXIV. törvény („Egyházfinanszírozási törvény”) kimondja:

Preambulum

„Az Országgyűlés

- elismerve a magyarországi egyházaknak a nemzet életében és érdekében kifejtett évezredes munkálkodását,

- tudatában a vallásos meggyőződés jelentőségének a magyar társadalomban,

- figyelembe véve, hogy a magyarországi egyházakat 1945 után jogfosztó intézkedések sújtották,

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

- szem előtt tartva állam és egyház elválasztásának, de a közösségi célok érdekében történő együttműködés követelményét,

a következő törvényt alkotja : ... ”

1. §

„E törvényt a [2011. évi egyházi törvény] szerint nyilvántartásba vett egyházra, vallásfelekezetre és vallási közösségre ... kell alkalmazni.”

4. §

„(1) Az egyes egyházak jogosultak - a külön törvényben meghatározottak szerint - a rendelkező nyilatkozatot tevő magánszemélyek által befizetett személyi jövedelemadó egy százaléka, amely az egyházak belső szabályaiban meghatározott módon használható fel.

(2) Az egyház ... a (3)-(4) bekezdése szerint meghatározott további támogatásra jogosult.

(3) Amennyiben az (1) bekezdés alapján az egyházakat megillető összeg együttesen nem éri el a nyilatkozattal érintett évre bevallott, az összevont adóalapot terhelő, adókedvezményekkel csökkentett személyi jövedelemadó 0,9 százalékát, ennek mértékéig az egyházaknak ténylegesen átutalandó összeget a központi költségvetésből ki kell egészíteni.

(4) A támogatásból az egyes egyházak a javukra a személyi jövedelemadójuk 1%-áról rendelkező magánszemélyek arányában részesülnek.”

6. §

„(1) Az egyházak további támogatásra (a továbbiakban: kiegészítő támogatás) jogosultak, amelynek alapja a közszolgáltatásokban részesülők azon döntése, ahogyan az adott egyház által fenntartott intézmények közszolgáltatásait igénybe veszik.... ”

D. Az Alkotmánybíróság esetjoga

34. Az Alkotmánybíróság 6/2013. (III.1.) AB határozata a következő megállapításokat tartalmazza:

„[131] Az állam és az egyházak különvált működésének (különállásának) elvét az Alaptörvény a vallás szabadságához kapcsolódóan fogalmazza meg, amely amellett, hogy a szekularizált állam működésének egyik alapelve, a vallásszabadság egyik garanciája is

[134]... Az Alaptörvény azt biztosítja, hogy “a vallási közösségek – az egyesülési jog alapján létrehozható szervezeti formák mellett – szabad elhatározásuk szerint igénybe vehetik az állami jog által »egyház«-ként meghatározott jogi formát is. Az állam e jogintézménnyel van tekintettel az egyházak sajátosságaira, és teszi lehetővé, hogy a jogrendbe sajátos minőségükben illeszkedjenek....”

[141]... Az Országgyűlés tehát már nem dönthetne úgy az Alaptörvénnyel összhangban, hogy a vallási közösségek jogi formában történő működéséhez egyáltalán nem alakít ki speciális “egyházi” jogállást. Az Alaptörvénnyel ellentétes lenne, ha a vallási közösségek csak egyesületi vagy más általánosan – a vallásszabadságra tekintet nélkül – igénybe vehető jogi formában működhetnének

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

Magyarországon, és nem létezne sajátos, a vallásszabadságra tekintettel többlet-autonómiát biztosító jogi forma.

[143] 2.3. Az állam tartalmi kérdésekben a vallások és vallási közösségek önértelmezésére hagyatkozik, ugyanakkor – a vallásszabadsághoz, s ezen belül az együttes vallásgyakorlás jogához igazodóan – tárgyilagos és ésszerű feltételeket határozhat meg a sajátos jogi formában, “egyházként” történő elismerés tekintetében. Ilyenek lehetnek különösen az egyházi elismerés kezdeményezésével kapcsolatos minimális létszám előírások, továbbá a vallási közösség működésének időtartamára vonatkozó kikötések.

[146] 2.4. A fent kifejtett szempontokra tekintettel tehát az állam a vallásszabadsághoz való jog alapján létrejött szervezetek és közösségek jogi személlyé válásának feltételeit az illető szervezet vagy közösség sajátosságának megfelelően szabályozhatja. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor rámutat arra, hogy egyébként az Alaptörvénnyel összhangban lévő tartalmi elismerési feltételek meghatározása esetén is “alkotmányossági kérdést [...] vetne fel, ha összehasonlítható szervezetek közül a törvényhozó egyesek számára megadná a jogi személlyé válás, vagy egy adott szervezeti forma alapításának lehetőségét, míg másokat önkényesen kizárna ebből, vagy aránytalanul nehezzé tenné számukra a jogállás megszerzését”...

[152] A közösségi célok meghatározásában – az Alaptörvény keretei között – az államnak viszonylag szabad mozgástere van; általában véve nem köteles valamely egyház, vallási közösség által kitűzött célok megvalósításában közreműködni, ha a tevékenységgel összefüggésben egyébként nem vállal állami feladatot.

[153] Az államot szintén széles mérlegelési lehetőség illeti meg az egyházaknak nyújtható anyagi, pénzügyi támogatások, kedvezmények és mentességek (a továbbiakban együtt: anyagi támogatások) területén, különös tekintettel arra is, hogy az Alaptörvény N) cikke alapján Magyarország a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetési gazdálkodás elvét érvényesíti (amelyért elsődlegesen az Országgyűlés és a Kormány felelős). Az Alkotmánybíróság azonban hangsúlyozza, hogy ilyen anyagi támogatások szabályainak meghatározása során az államnak különös figyelemmel kell lennie a vallásszabadsághoz való jog sajátosságaira, valamint arra, hogy valamely egyház ne kerüljön sem más egyházakhoz, sem pedig velük összehasonlítható helyzetben lévő más szervezetekhez képest indokolatlanul hátrányos helyzetbe [Alaptörvény VII. cikk, XV. cikk].

[155] Nem alkotmányos elvárás, sem az, hogy minden egyház ténylegesen azonos jogosultságokkal rendelkezzen, sem az, hogy minden egyházzal ténylegesen ugyanolyan mértékben működjön együtt az állam. A vallásszabadsághoz való joggal összefüggő jogok érvényesítésében meglévő gyakorlati különbségek alkotmányos határok között maradnak mindaddig, amíg nem diszkriminatív jogi szabályozásból erednek, illetve amíg nem diszkriminatív gyakorlat eredményei. Akár az állam által vállalt közösségi feladatok megoldásáról, akár az egyházak számára hozzáférhetővé tett anyagi támogatásokról, akár pedig az állam és az egyházak kötelező közösségi együttműködéséről van szó, mindhárom esetben érvényesülnie kell az állam világnézeti semlegességének.

[156] ... [A]z Alaptörvény VII. és XV. cikkéből eredő alkotmányos követelmény, hogy az állam a vallási közösségek önálló működését lehetővé tevő sajátos egyházi jogállás, valamint az egyházak számára hozzáférhető további jogosultságok megszerzését a vallásszabadsághoz való joghoz, illetve az adott jogosultsághoz igazodó, tárgyilagos és ésszerű feltételek alapján, az Alaptörvény XXIV., illetve XXVIII. cikkének megfelelő tisztességes eljárásban, jogorvoslati lehetőség mellett biztosítsa. ...

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

[158] ... Ennek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az Ehtv. és más jogszabályok számos esetben azonosan szabályozzák az elismert egyházak és a vallási egyesületek jogait, azonban több esetben lényeges különbségek is vannak. A teljesség igénye nélkül:

[159] [2011. december 20-ig.] a törvénynek az egyházkénti elismerésre vonatkozó szabályaira tekintettel a miniszterhez kérelmet benyújtó, de az Ehtv. szerint egyházként el nem ismert vallási egyesület lelkiismereti és vallásszabadság jogára, valamint hitéleti, vallási tevékenységére is vonatkoznak az elismert egyházak nagyobb önállóságát biztosító rendelkezések és az a jogosultság, hogy az egyházi személy a hitéleti szolgálata során tudomására jutott, személyiségi jogot érintő információkat nem köteles állami hatóság tudomására hozni. ... Ezek a biztosítékok ugyanakkor az Ehtv. alapján már nem illetik meg az egyházi elismerést később kérelmező, de azt el nem nyerő, vallási egyesületként továbbműködő vallási közösségeket.

[160] Az Ehtv. hatálybalépését követően – néhány, megállapodás alapján időben legfeljebb egy évvel tovább biztosítható támogatás kivétellel – csak elismert egyháznak nyújtható egyházi célú költségvetési támogatás.

[161] A vallási egyesület az Ehtv. alapján a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXVI. törvény alkalmazásában egyesületnek minősül, és az egyesület részére felajánlható egy százalékra jogosult. A hivatkozott törvény ennek megfelelően a vallási egyesületeket is kedvezményezettnek minősíti, de nem egyházi kedvezményezettnek ...

[162] Az elismert egyházak a kapott adományokból az egyházi személyek (pl. lelkészek, plébánosok stb.) részére az egyházi szolgáltatásért, szertartásért személyi jövedelemadó mentesen biztosíthatnak jövedelmet ...

[163] Az egyház-finanszírozási törvény kimondja, hogy az egyház levéltára, könyvtára, múzeuma működéséhez az éves költségvetési törvényben meghatározott összegű, az államiakhoz hasonló támogatásban részesül.

[164] Az egyház közcélú tevékenysége és intézménye a hasonló tevékenységet folytató állami vagy helyi önkormányzati intézményekkel azonos mértékű költségvetési támogatásra jogosult. Az ilyen intézményben a munkaviszony tartalma a munkabér, a munkaidő és a pihenőidő vonatkozásában a közalkalmazotti jogviszonyhoz igazodik; az ilyen intézményének foglalkoztatottaira is azonos feltételekkel kiterjednek az állami vagy önkormányzati intézmények foglalkoztatottaira vonatkozó központi bérpolitikai intézkedések.

[165] Az egyház hitéleti célú bevételeit és azok felhasználását állami szerv nem ellenőrizheti. ...

[166] A hit- és erkölcsoktatás költségeit – törvény, illetve az egyházzal kötött megállapodás alapján – az állam biztosítja.

[167] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az egyházi elismeréshez a hatályos jogszabályok a vallási egyesületekhez képest olyan többletjogosultságokat társítanak, amelyek érdemben segítik, előnyökhöz juttatják az elismert egyházak vallási és anyagi működését, ezáltal az érintett vallási közösségek vallásgyakorláshoz való jogát. ...

[181] Egy szervezet egyházi jogállása nem minősül az Alaptörvény által védett "szerzett jognak" abban az értelemben, hogy azt – ha utólag igazolást nyer, hogy nem álltak fenn az igénybevételének feltételei – ne lehetne felülvizsgálni és adott esetben visszavonni. ... [A]z egyházi jogállás megszerzésére irányuló eljáráshoz hasonlóan az

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

egyházi jogállás felülvizsgálatára irányuló eljárással kapcsolatban is alkotmányos követelmény a tisztességes eljárás és a jogorvoslati lehetőség biztosítása.

[196] Az Országgyűlés az egyházi elismerést kérelmező vallási közösségekkel kapcsolatos döntése során nem jogalkotóként, hanem jogalkalmazóként (az Alaptörvény XXIV. cikke értelmében „hatóságként”) jár el, mivel egyedi ügyben dönt a kérelmező jogáról....

[200] Az Alkotmánybíróság a vizsgálata során megállapította, hogy az egyházi elismerésről történő döntéssel kapcsolatos politikai mérlegelés kockázata ... sem zárható ki.

[212] Az Alkotmánybíróság az előbbieket szerint lefolytatott vizsgálat alapján megállapítja: az Ehtv. 14. § (1) és (3)–(5) bekezdése, valamint 34. § (2) és (4) bekezdése nem felel meg a tisztességes eljáráshoz való jogból és a jogorvoslatihoz való jogból eredő követelményeknek, ezen keresztül a vallásszabadsághoz való jog és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelmét eredményezi, tehát alaptörvény-ellenes.

[215] ... [E]zért az Alkotmánybíróság az Ehtv. 14. § (3)–(5) bekezdését a hatálybalépésükre, 2012. január 1-jére visszaható hatállyal megsemmisíti.

[222] Az Ehtv. 2012. január 1-jétől 2012. augusztus 31-ig hatályos 34. § (1) bekezdése az Lvt. alapján nyilvántartásba vett egyházakat és azok vallásos célra létrejött önálló szervezetét főszabályként a törvény erejénél fogva egyesületnek minősítette.

[224] ... [az Alkotmánybíróság] ... az Ehtv. 2012. január 1-jétől 2012. augusztus 31-ig hatályos 34. § (1) bekezdés[ét illetően] ... a panaszosok vonatkozásában a rendelkezés visszaható hatályú alkalmazhatatlanságát mondta ki.”

35. A 2011. évi egyházi törvény 34. § (1) bekezdése kimondta, hogy 2012. január 1-jétől a törvény Mellékletében felsorolt egyházakon kívüli egyházak és vallási szervezetek egyesületnek minősülnek. Bár az Alkotmánybíróság csak a kiváltságos egyházak ezen önkényes elismerését és felsorolását találta alkotmányellenesnek, úgy határozott, hogy a jogbiztonság érdekében nem csupán a „Mellékletében meghatározott” kifejezést, hanem a 34. § (1) bekezdését teljes egészében megsemmisíti.

III. AZ ORSZÁGGYŰLÉS EMBERI JOGI, KISEBBSÉGI, CIVIL- ÉS VALLÁSÜGYI BIZOTTSÁGÁNAK JEGYZŐKÖNYVEI

36. Részletek a 2012. február 10-i ülés jegyzőkönyvéből:

„ELNÖK [DR. LUKÁCS TAMÁS (KDNP- Kereszténydemokrata Néppárt)]: [...] a parlament által elfogadott törvénnyel Magyarországon a vallásszabadság teljes mértékben biztosított egyéni és közösségi szabadságjogként egyaránt. Hozzáteszem, bizonyos értelemben ki is terjedt a közösségi vallásgyakorlás szabadsága, hiszen jogi személy esetében a korábbi száz taggal szemben ma az egyesületi jog alapján akár tíz tag is jogosult a közösségi joggyakorlásra, mint egyesület jogosult az 1 százalék igénybevitelére, és ha intézményt tart fent, az állam vele szerződést köthet. Ennek következtében az európai modell szerint az egyházi státusz nem érinti közvetlen

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG ÍTÉLET (ÉRDEM)

módon a vallásszabadság kérdését. Ha ezt a törvénymódosítást elfogadjuk, akkor az egyházi státusszal – a 2011. évi népszámlálási adatok feldolgozása után pontos számot is tudok majd mondani – az önmagukat vallásosnak mondó emberek mintegy 97 százalékát lefedjük. ...

11 olyan ország van Európában, ahol vagy minisztérium, vagy állami szerv, vagy a parlament adja meg az egyházi státuszt. ... Ezeket az egyházi státuszokat jó lelkiismerettel ajánljuk. ... Ez persze nem jelenti azt, hogy adott esetben más vallási közösségek alakilag nem felelnének meg, és nem jelenti azt, hogy egy új eljárási rendben további egyházi státuszok nem adhatók meg. ...

Mint már korábban is jeleztük, az egyik fő szempont volt a nemzetközileg jelentős nagy protestáns közösségek, valamint a világvallások magyarországi képviselőinek az egyházi státusz megadása. ... Mint már mondtam, a dolgot még nem tekintjük lezártnak. Ha a későbbiekben valaki komoly társadalmi szerepvállalást, létszámot vagy nemzetközi jelentőséget tud igazolni és benyújtja a kérelmét, akkor a törvényben meghatározott eljárási rend szerint fogunk eljárni....

Azok száma, akik a KIM-nél december 20-ig kérelmezték az egyházi státusz folyamatos fenntartását, 84 vagy 85. ... Ezek közül azok száma, akik biztosan megfelelnek a 20 éves bejegyzésnek, vagy van a nemzetközi szervezettől igazolásuk a 100 évről, 34. Ezek közül van ez a 13 kiválasztva. ...

Szlovákia pedig tavalyelőtt változtatta meg a törvényt, és összesen 14 egyházat ismert el, tudniillik az egyházi státuszt 20 ezres létszámhoz köti. Hozzáteszem, hogy Angliában és Svédországban egy egyház van. Tehát mindenféle megtalálható Európában. ...

HARRACH PÉTER (KDNP): ... A politikai döntés gondolatához egy mondatot engedjenek meg nekem. A politikai döntés nem ördögtől való, az az állam felelős képviselőinek a megnyilatkozása társadalmi szempontok szerint. Azt azért szögezzük le, hogy a hitelesség kérdését se a parlament, se más politikai szervezet nem vizsgálhatja, hiszen az Isten-ember kapcsolat, a transzcendencia iránti nyitottság megítélése nem tartozik a hatáskörébe. Csak mint szervezetet minősítheti az állam a vallási közösségeket, vagyis azoknak a társadalmi szerepével foglalkozhat. Vagy ha nagyon leszűkítjük, az intézményfenntartó szerepével, hiszen itt gyakorlatilag az egyházakat megillető támogatásokról van szó. A vallásszabadság teljes és nem sérül, és ezt a törvény biztosítja, akár egyesületi, akár egyházi keretekben történik a vallásgyakorlás. ...

ELNÖK: ... Magyarországon a vallási közösségek szabadsága teljes mértékben biztosított. Az egyházi státusz megadása Európában csaknem mindenhol elvállik attól, van, ahol csak egy egyházat ismernek el, például a demokratikus országgént emlegetett Angliában és Svédországban. Az európai kontinensen a legtöbb esetben ezt a kétszintű rendszert alkalmazzák. Az egyházi státusz nem jog, amit mindenki számára kötelező megadni. A 8/1993-as alkotmánybíróági határozat szerint a törvényalkotó tehet különbséget az egyházak között társadalmi súlyuk, történelmi szerepük, nemzetben betöltött szerepük és más szempontok alapján. Most ez történt.

HARRACH PÉTER: ... A vallási közösségek társadalmi szerepéről hozott döntés viszont valóban az Országgyűlés feladata, és ez európai gyakorlat.”

37. Részletek a 2012. február 13-i ülés jegyzőkönyvéből:

„ELNÖK: ... Az elfogadott törvény értelmében az egyházi státusz biztosítása nem jelent alanyi jogot. ... Az öt világvallás magyarországi képviselte biztosított. ... a

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG ÍTÉLET (ÉRDEM)

buddhista egyházak megállapodást kötöttek egymással, ami számunkra az értelmezést rendkívüli módon megkönnyítette, és az iszlám közösségeknél is van ilyen szándék. Ez azért jó, mert a buddhizmust vagy az iszlámot nem tudnánk olyan mélységben elemezni, amit ők maguk meg tudnak tenni. ...

Vannak olyan egyházak, vallási közösségek, amelyek a bizottsághoz vagy a KIM-hez időközben olyan írásbeli nyilatkozatot juttattak el, hogy nem kívánják az egyházi státusz megadását. Ők e nyilatkozatuk alapján erről a listáról hiányoznak. Olyan egyházi közösség is van, amelyik az MTI-nek nyilatkozott, hogy nem kéri az egyházi státuszt, ezt azonban én nem tudom jogérvényes nyilatkozatnak elfogadni. Ezt akkor tudom megtenni, ha a bizottságnál vagy a KIM-nél is hasonló módon nyilatkoznak....

...

Magyarországon 1947-ben megszakadt a jogfolytonosság. Az 1947. évi törvény hatálybalépése és az Állami Egyházügyi Hivatal megalakulása után teljesen másról szólt az egyházügy, moszkvai mintára, a moszkvai utasításoknak megfelelően működtek az egyházak. ...

Ezért azt mondtuk, hogy visszatérünk az 1947 előtti helyzethez, és ez a lista az 1895. évi törvény alapján készült. Persze van egy kivétel, ... az a kivétel ma szociológiai értelemben a harmadik legnépesebb egyház. A mostani logika azon alapul, ha elvárjuk, hogy a többségében keresztény egyházak se Európában, se a világ más részein ne legyenek üldözve, akkor meg kell tennünk azt, hogy a nagy világvallások magyarországi képviselői egyházi státuszt kapjanak. ...”

38. Részletek a 2012. február 14-i ülés jegyzőkönyvéből:

„ELNÖK: ... Ami pedig a megfelelőséget illeti, szeretném nagyon határozottan elmondani, hogy ebben a sommás eljárásban, amikor 85 egyház aktáját kellett átvizsgálni, azt gondolom, hogy vannak bizonyos [rettenetesen kérdőjeles] pontok, ... és jelen eljárásban [ezek tisztázására] nincs lehetőségünk

Tehát azt kell világosan látni, hogy most azt kívánjuk elérni, hogy a nagy világvallások autentikus hazai képviselői [kapjanak egyházi elismerést], és itt vizsgálendő majd ... az igazolások hitelessége és valóságosága. ...”

IV. RELEVÁNS NEMZETKÖZI DOKUMENTUMOK

39. Az Egyesült Nemzetek Emberi Jogi Bizottsága 22. sz. általános megjegyzésének (U.N. Doc. HRI/GEN/1/Rev.1 at 35 (1994)) releváns része kimondja:

„2. A 18. cikk védelemben részesíti a teista, a nem teista, az ateista meggyőződést, és az ahhoz való jogot is, hogy valaki semmilyen vallást vagy meggyőződést ne valljon magáénak. A „meggyőződés” és „vallás” kifejezéseket tágan kell értelmezni. A 18. cikk alkalmazása nem korlátozódik a hagyományos vallásokra vagy intézményi jellemzőkkel rendelkező vallásokra és meggyőződésekre, vagy a hagyományos vallásokhoz hasonló gyakorlatra. A Bizottság ezért aggodalommal szemlél minden olyan tendenciát, ami bármilyen indok alapján az egyházak vagy meggyőződések közötti megkülönböztetésre irányul, beleértve az új alapítás tényére, és az arra történő hivatkozást is, hogy az adott vallás vagy meggyőződés olyan vallási kisebbséget képvisel, amelyhez a meghatározó vallási közösség ellenségesen viszonyul. ...

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

4. ... [A] vallás, illetve meggyőződés gyakorlása és tanítása olyan cselekedeteket foglal magában – például a vallási vezetők, papok és tanítók megválasztásának szabadsága, szemináriumok és vallási iskolák alapításának a szabadsága, vallási szövegek és kiadványok készítésének és terjesztésének szabadsága –, amelyek elválaszthatatlanul hozzátartoznak a vallási csoportok alapvető ügyeinek viteléhez. ...

40. Az Európai bizottság a demokrácia érvényesítésére a jog eszközeivel („Velencei Bizottság”) által a 2011. évi egyházügyi törvényről készített Jelentés [amelyet a Velencei Bizottság 90. plenáris ülésén fogadott el (Velence, 2012.március 16-17)], az alábbi megállapításokat tartalmazta:

„... 18. A Velencei Bizottság emlékeztetni kíván arra, hogy a vallásszabadság és a lelkiismeret szabadságának joga nem pusztán kiváltságok, állami támogatások és adókedvezmények bevett egyházak részére történő nyújtására, hanem több elemre is kiterjed. A gondolat-, a lelkiismereti és a vallásszabadság a „demokráciatársadalom” alapja. Annnyira fontos, hogy eltérést egyáltalán nem tűr, s még nemzetbiztonsági alapon sem korlátozható.

19. A gondolat-, a lelkiismereti és a vallásszabadság (EJEE 9. cikk és PPJNE 18. cikk) komplex jog, amely szorosan kapcsolódik az egyesülési szabadsághoz, s amelyet az egyesülési szabadsággal (EJEE 11. cikk és PPJNE 22. cikk), valamint a megkülönböztetés tilalmával együtt kell értelmezni (EJEE 14. cikk és PPJNE 26. cikk). ...

28. A törvény 7. § (1) bekezdése szerint „Az egyház, vallásfelekezet, vallási közösség (a továbbiakban együtt: egyház) azonos hitelveket valló természetes személyekből álló, önkormányzattal rendelkező autonóm szervezet, amely elsődlegesen vallási tevékenység gyakorlása céljából jön létre és működik.” ...

32. Ezért a Velencei Bizottság a Törvényben foglalt azon kötelezettséget, mely szerint az egyházalapítás feltétele az Országgyűlés általi elismerés, a vallásszabadság korlátozásának tartja.

33. ... A Velencei Bizottság szerint kérdéses, hogy a magyarországi egyházalapítás tekintetében előírt, a magyar Országgyűlés általi kétharmados többséggel történő elismerésre vonatkozó követelmény igazolható-e a nemzetközi standardok fényében....

39. A Velencei Bizottság más összefüggésben már megállapította, hogy a különböző közösségek eltérő szervezeti formáinak befogadására alkalmas, kellően rugalmas jogi személy státuszhoz történő ésszerű hozzáférés a vallás kifejezésre juttatása szabadságának központi fontosságú eleme.

40. Ugyanilyen fontos az is, hogy ha valamely entitás ilyen módon kerül megszervezésre, akkor ezen entitásnak képesnek kell lennie arra, hogy „teljes körűen gyakorolja a vallási tevékenységeket, valamint a bejegyzett nem-kormányzati jogi entitások által általában végzett tevékenységeket”....

52. [tagságra vonatkozó] feltétel azonban akadállyá válhat az elismerésre váró kis vallási csoportok számára. A nehézség elsősorban azon vallási csoportok esetében jelentkezik, amelyek nem kiterjedő egyházként, hanem teológiai alapon, különálló gyülekezetekben szervezőnek. Egyes ilyen gyülekezetek viszonylag kicsik lehetnek, így számukra nehézséget jelent az okmányon szükséges 1,000 aláírás megszerzése. Magyarországi látogatása során a delegáció úgy értesült, hogy a buddhista közösségek kénytelenek voltak egyesülni annak érdekében, hogy elérjék a törvényben megszabott minimális létszámot. Az ilyen egyesülés vagy együttműködés nem mindig könnyű

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

olyan vallási közösségek számára, amelyek évszázadokkal ezelőtt éppen hitelvi kérdések miatt váltak szét.

53. Bár a Törvény kifejezetten nem írja elő, hogy csak a vallási közösség tagjai írhatják alá az okmányt, ez a feltétel egyértelműen akadályát képezi annak, hogy a kis vallási csoportok is élvezzék a Törvényben biztosított védelmet.

54. A nyilvántartásba vételhez megkövetelt létszámfeltételeket illetően a Velencei Bizottság több alkalommal a korlátozott létszámkövetelmények alkalmazására hívott fel. A Bizottság – az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének ajánlásaival összhangban – a vallási szervezetek minimális alapítói létszámának az egyéb civil szervezetek alapítói létszámához történő igazítását szorgalmazta.

55. A vizsgált követelmény célja csupán a Törvény által nyújtott védelemben való részesedés, és nem érinti magának a vallási csoportnak a bejegyzését. A 10 millió lakoshoz viszonyítva a minimum 1000 aláíró száma nem túlzott. Az Osztály Alkotmánybíróság például megállapította, hogy egy magasabb tagsági küszöb nem minősül túlzottan magasnak a vallásszabadság vonatkozásában, és a bíróság az EJEE 9. cikke alapján elfogadható korlátozásként fogadta el a magasabb küszöbértéket.

56. Mindaddig, amíg az aláírásokkal kapcsolatos követelmény nem fosztja meg a vallási csoportot a jogi személyiség megszerzésének lehetőségétől, a Velencei Bizottság úgy véli, hogy ez a követelmény nem értelmezhető az EJEE 9. cikkének megsértéseként.

57. A Törvény 14. § (2) bekezdése a működési időtartamra vonatkozóan legalább százéves nemzetközi működést, vagy legalább húsz éves magyarországi, szervezett formában történő, egyesületkénti működést kíván meg.

64. A Velencei Bizottság számára egyértelmű, hogy az egyesületekkel szemben támasztott, legalább 100 éves nemzetközi, és legalább 20 éves magyarországi fennállást megkívánó általános követelmény mind a jogi személyiség elismerése, mind pedig az egyházaknak nyújtott egyéb kiváltságok tekintetében túlzott. Ez aligha egyeztethető össze az EJEE 9. és 14. cikkével.

Következésképpen a Velencei Bizottság az időtartammal kapcsolatos követelmény olyan felülvizsgálatát javasolja, amely összhangban áll az Emberi Jogok Európai Bírósága által nemrégiben hozott mértékadó ítélettel.

70. A Velencei Bizottság a 14. § (2) bekezdésében foglalt, a nemzetbiztonságra történő hivatkozás törlését, valamint annak pontosabb meghatározását javasolja, hogy az egyesületnek különösen mely jogszabálynak kell megfelelnie ahhoz, hogy eleget tegyen az elismerési követelményeknek. ...

72. A Velencei Bizottságot különös aggodalommal tölti el, hogy a Törvény nem tartalmaz eljárási garanciákat az egyházak elismerésére vonatkozó rendelkezések semleges és pártatlan alkalmazására. ...

74. Az előadók rendelkezésére álló legfrissebb információk szerint a Parlament 2012. február 29-én elfogadott egy elismerési törvényt 32 elismert egyházzal. Sem az előadók, sem a külvilág számára nem világos, hogyan és milyen kritériumok és anyagok alapján tudták a parlamenti bizottság tagjai és a parlamenti képviselők megvitatni a 32 egyházat tartalmazó listát, és hogyan voltak képesek néhány napon belül előítéletmentesen rendezni a vallási tevékenységek és az egyházak törvényi meghatározásával kapcsolatosan felmerülő kényes kérdéseket.

76. A fentiekből arra kell következtetni, hogy a vallási közösség (szervezet) elismerése, illetve az elismerés megvonása továbbra is teljes mértékben az

Országgyűlés kezében van, amely többé-kevésbé – elkerülhetetlenül – politikai megfontolások alapján hoz döntést. Nemcsak azért, mert az Országgyűlés önmagában aligha képes elvégezni a Törvényben szereplő meghatározások értelmezéséhez kapcsolódó részletes vizsgálatokat, hanem azért is, mert ez az eljárás nem nyújt kellő garanciákat a Törvény semleges és pártatlan alkalmazására. Továbbá, ésszerűen feltehető, hogy a Parlament összetétele változik – például az egyes választások után –, ami új egyházak tetszés szerinti elismerését, és régi egyházak elismerésének tetszés szerinti visszavonását eredményezheti, ami potenciálisan károsan hat a jogbiztonságra és a vallási közösségek önbizalmára.

77. A Törvény első alkalmazásából nyilvánvaló, hogy az alkalmazott feltételek nem világosak, az eljárás pedig egyáltalán nem átlátható. A magyar Országgyűlés határozatainak indítékai nem nyilvánosak, és az alapul szolgáló okok nem ismertek. Az elismerést egy parlamenti bizottság végzi (pozitív döntés esetén) törvény formájában, illetve (negatív döntés esetén) határozat formájában. Ez nem tekinthető a megfelelő törvényes eljárás (*due process*) követelményeivel összhangban állónak. ...

90. Az egyházak jogállásuktól való megfosztását a vallásszabadság korlátozásának kell tekinteni, amit a nemzetközi dokumentumokban foglalt szigorú korlátozási klauzulák alapján meg kell indokolni. A Velencei Bizottság kétli, hogy az egyházak – gyakran már hosszú évek óta élvezett – jogállásuktól történt megfosztása a megfosztást igazoló indokok megnevezése nélkül a nemzetközi standardok szerinti értelemben „nyomós társadalmi szükség”-nek, és „az elérni kívánt céllal arányos”-nak tekinthető.

91. Az sem egyértelmű a Velencei Bizottság számára, hogy a megfosztás egy demokratikus társadalomban a közbiztonság, a közrend, közegészség vagy a közkerécs védelme, vagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükségesnek tekinthető (EJEE 9. cikk 2. bekezdés), vagy hogy a közbiztonság, a közrend, vagy mások alapvető jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges (PPJNE 18. cikk 3. bekezdés).

92. A Velencei Bizottság a Törvény átírását javasolja annak érdekében, hogy – specifikus indokokkal alátámasztott igazolás hiányában – ne kerülhessen sor nyilvántartásból való törlésre, és rendelkezések visszamenőleges hatályú alkalmazására. Azt is javasolja, hogy töröljék az elkobzásra vonatkozó rendelkezést, amely indokolatlanul korlátozza a jogi-entitás státuszhoz való hozzáférés jogát. ...

103. Végül, a szóban forgó egyházak megfosztása jogállásuktól, valamint a jogálláshoz tapadó jogoktól és kiváltságoktól azt is eredményezi, hogy az egyházakat nem kezelik egyenlő alapon. Ha az intézkedésre nincs „objektív és ésszerű igazolás”, akkor az ilyen nem egyenlő bánásmódot a nemzetközi normák szerint diszkriminatívnak kell tekinteni.”

41. A Velencei Bizottság Magyarország Alaptörvényének negyedik módosításáról szóló (a Velencei Bizottság 95. plenáris ülésén elfogadott) Jelentése (Velence, 2013. június 14-15) az alábbi bekezdéseket tartalmazza:

„32. Magyarország új alkotmányáról szóló Véleményében a Bizottság a VII. cikk eredeti változatát az EJEE 9. cikkével összhangban állónak találta ugyan, az egyházak Országgyűlés általi elismerésének eljárását azonban a VII. cikk (2) bekezdése alkotmányos szintre emelte. A magyarországi lelkiismereti és vallásszabadsági jogról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvényről szóló Véleményében a Bizottság kritikával illette ezt az eljárást ...

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

33. A Háttéranyagban a magyar kormány fenntartja, hogy az egyházak Országgyűlés általi elismerése nem akadályozza a többi vallási közösséget abban, hogy a „vallásos tevékenységet végző szervezet” jogi formájában – teológiai értelemben egyházként – szabadon gyakorolják vallásukat vagy egyéb vallási meggyőződésüket.

34. A Bizottság szerint ez az állítás a hatályt illetően továbbra is kételyeket támaszt. Emlékeztetni kell arra, hogy a vallási szervezeteket nemcsak akkor védi az Egyezmény, amikor szűk értelemben vett vallási tevékenységet gyakorolnak. Az EJEE 9. cikkének 1. bekezdése magában foglalja a vallás istentisztelet, tanítás, gyakorlat és szertartás formájában történő gyakorlásához való jogot is. Az Egyezmény értelmében a vallási tevékenységet végző szervezeteket – a magyar Országgyűlés általi elismeréstől függetlenül – védelem illeti meg, nemcsak akkor, amikor szűk értelemben vett vallási tevékenységet végeznek, hanem akkor is, amikor, például, közösségi munkát végeznek, amennyiben az ilyen munka – a bevett esetjog szerint – „valódi kapcsolatban áll a hittel”. Az EJEE 14. cikkével együtt olvasott 9. cikk arra kötelezi az államot, hogy „szabályozási jogkörének a vallásszabadság terén történő gyakorlása során semleges és pártatlan maradjon”.

35. A Háttéranyag nem tér ki az elismerés megtagadásával szembeni jogorvoslat kérdésére. A módosított VII. cikk (2) bekezdése az elismerési kritériumok helytelen alkalmazása esetén rendelkezésre álló jogorvoslatra utal: „Az egyházak elismerésével kapcsolatos sarkalatos törvények rendelkezéseivel szemben alkotmányjogi panasznak lehet helye.” Budapesti megbeszélései során a Velencei Bizottság azt a tájékoztatást kapta, hogy ilyen jogorvoslat bevezetését tervezik, de ezen jogorvoslat csak az Országgyűlés általi elismerési eljárás ellenőrzésére fog korlátozódni. Úgy tűnik, hogy az ezzel kapcsolatos törvényjavaslat vitája jelenleg folyamatban van a magyar Országgyűlés előtt, de a Velencei Bizottsághoz nem nyújtották be a szöveget véleményezés céljából. Azonban, az EJEE 9. cikkel együtt olvasott 13. cikkében foglalt követelményre figyelemmel, egy pusztán eljárási jogorvoslat nyilvánvalóan elégtelen. Az Alaptörvény VII. cikkének (2) bekezdése anyagi jogi kritériumokat határoz meg, így az alkalmazott eljárás felülvizsgálata nem teszi lehetővé annak ellenőrzését, hogy az Országgyűlés ezen kritériumokat alkalmazta-e.

36. Az Alaptörvény negyedik módosítása megerősíti, hogy egyházak elismerésére az Országgyűlés rendelkezik hatáskörrel, kétharmados többséggel. Továbbá, a „közösségi célokért történő együttműködésre való alkalmasság” új kritériuma nélkülözi a pontosságot, és túlságosan széles mérlegelési jogkört biztosít az Országgyűlés számára, amely e jogkört egyes vallások előnyben részesítésére használhatja. Pontos kritériumok, továbbá – legalább – egy olyan jogorvoslat hiányában, amely egyházi elismerésre irányuló kérelem diszkriminatív elutasítása esetén igénybe vehető, a Velencei Bizottság úgy találja, hogy a hazai jogban nem áll rendelkezésre kellő alap az EJEE 13. cikke szerinti értelemben vett hatékony jogorvoslatához.”

42. A Velencei Bizottság által kibocsátott, a vallással és vallási meggyőződéssel kapcsolatos jogalkotás felülvizsgálatára felhívó 2004. évi Iránymutatás [amelyet a Velencei Bizottság 59. plenáris ülésén fogadott el, (Velence, 2004. június 18-19)], megállapította:

... „II.B.3. Egyenlőség és megkülönböztetés nélküli bánásmód. Az államok kötelesek tisztetben tartani és mindenfajta – így faj, bőrszín, nemi hovatartozás, nyelv, vallás vagy hit, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy egyéb származás, tulajdon, születési vagy egyéb helyzet alapján történő – megkülönböztetés nélkül biztosítani a joghatóságuk alá tartozó egyének számára a vallás, illetve vallási

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG ÍTÉLET (ÉRDEM)

meggyőződés szabad gyakorlásához való jogot. A jogszabályokat felül kell vizsgálni annak biztosítása érdekében, hogy a vallások közötti bármiféle megkülönböztetés valódi objektív tényezők alapján indokolt legyen, és hogy az előítéletes bánásmód kockázata minimálissá, vagy elkerülhetővé váljon. A különböző vallásoknak az adott ország történelmében játszott eltérő történelmi szerepét elismerő jogi szabályozás csak addig megengedett, amíg nem megkülönböztetés igazolására használják. ...

II. F.1. ... A vallási egyesülésre vonatkozó, a jogi személyiség nyilvántartásba vétellel, bejegyzéssel és más hasonló módon történő megszerzését szabályozó törvények a vallási szervezetek számára különösen fontosak. Ezen a területen az alábbi főbb, kezelést igénylő problémakörök merülnek fel: ...

- Jogi személyiség megszerzéséhez magas minimális taglétszám előírása nem megengedett;

- Bejegyzést megelőző hosszú fennállás megkövetelése az adott államban nem helyénvaló;

- A jogi személyiség megszerzése elé gördített egyéb, túlzott terhet jelentő kötelezettség vagy időbeli késleltetés előírása megkérdőjelezendő;

- A jóváhagyások megadása terén túlzott kormányzati mérlegelési jogkört biztosító rendelkezések nem megengedettek; a vallásszabadság homályos rendelkezések útján vagy más módon történő hatósági korlátozását gondosan limitálni kell;

- A belső vallási ügyekben – az egyházi struktúrák anyagi jogi felülvizsgálatával, a vallási kinevezések és más hasonló ügyek bürokratikus felülvizsgálatával, valamint korlátozások alkalmazásával – történő beavatkozás nem megengedett... ;

- A visszamenőleges hatályú vagy a szerzett jogokat védelemben nem részesítő (például vallási entitások új kritériumok alapján történő ismételt bejegyzését előíró) rendelkezések megkérdőjelezendők.

- Új szabályok bevezetése esetén megfelelő átmeneti szabályokat kell alkalmazni,

- Az autonómia elveivel összhangban, az állam nem dönthet úgy, hogy valamely vallási csoportnak egy másik vallási csoport alá kell rendelődnie, vagy hogy a vallásoknak hierarchikusan kell felépülniük (egy, már nyilvántartásba vett vallási entitás nem rendelkezhet vétőjoggal egy másik vallási entitás bejegyzését illetően)."

A JOG

I. Egyesített kérelmek

43. Mivel a kérelmek alapvetően ugyanazt a kérdést érintik, a Bíróság a Bíróság Eljárási Szabályzata 42. § (1) bekezdése alapján úgy határoz, hogy egyesíti azokat.

II. AZ EGYEZMÉNY 9. ÉS 11. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

44. A kérelmezők a 9. cikkel együtt olvasott 11. cikk alapján panaszt nyújtottak be arra vonatkozóan, hogy az egyházak nyilvántartásból való törlése és diszkrecionális újbóli nyilvántartásba vétele sértette a vallásszabadsághoz és az egyesülési szabadsághoz való jogukat.

45. A Bíróság emlékeztet arra, hogy vallási szervezet újbóli nyilvántartásba vételének elutasításával összefüggésben egy korábbi ügy kapcsán az Egyezmény 9. cikkével együtt olvasott 11. cikk szempontjából lényegében hasonló panaszt vizsgált (ld. *Moscow Branch of the Salvation Army v. Russia*, no. 72881/01, §§ 74 and 75, ECHR 2006-XI). A Bíróság úgy véli, hogy a jelen ügyben ugyanezt a megközelítést célszerű alkalmazni.

46. A 9. cikk kimondja:

„1. Mindenkinnek joga van a gondolat-, a lelkiismeret- és vallásszabadsághoz; ez a jog magában foglalja a vallás vagy meggyőződés megváltoztatásának szabadságát, valamint a vallásnak vagy meggyőződésnek mind egyénileg, mind együttesen, mind a nyilvánosság előtt, mind a magánéletben istentisztelet, oktatás és szertartások végzése útján való kifejezésre juttatásának jogát.

2. A vallás vagy meggyőződés kifejezésre juttatásának szabadságát csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság, a közrend, közegészség vagy az erkölcsök, illetőleg mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükségesek.”

A 11. cikk kimondja:

„1. Mindenkinnek joga van a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való egyesülés szabadságához, beleértve érdekei védelmében a szakszervezetek alapítását és az azokhoz való csatlakozásnak a jogát.

2. E jogok gyakorlását csak a törvényben meghatározott, olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság vagy közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megakadályozása, a közegészség, az erkölcsök, illetőleg mások jogai és szabadságai védelme érdekében szükségesek...”

47. A Kormány vitatta a megállapítást.

A. Elfogadhatóság

48. A Kormány a kérelmek elfogadhatatlanná nyilvánítása érdekében több jogalapra hivatkozott. A kérelmezők vitatták ezeket az megállapításokat.

49. A Kormány különösen azzal érvelt, hogy a kérelmezők nem merítették ki minden rendelkezésre álló hazai jogorvoslati lehetőséget. Néhányuk nem kérelmezte Országgyűlés általi elismerését vagy indított népi kezdeményezést ugyanezen célból. Igaz ugyan, hogy az Alkotmánybíróság a Bíróságnak az Egyezmény 6. cikkén alapuló ítélkezési

gyakorlatában foglalt alapelvek tükrében alaptörvény-ellenesnek ítélte ezt a jogorvoslatot, a Kormány szerint ez a megfontolás nem volt elegendő ahhoz, hogy mentesítse a szóban forgó kérelmezőket ezen jogorvoslati lehetőség kihasználása alól, amely tizennyolc más esetben sikeres volt.

A Kormány ezen felül megjegyezte, hogy tizennégy kérelmezőnek a 2011. évi egyháztörvény ellen benyújtott alkotmányjogi panasza sikeres volt, amelyet az Alkotmánybíróság 6/2013. (III. 1.) AB határozata zárt le (ld. a fenti 34. és 35. bekezdést). Ezért, amely kérelmezők nem így jártak el, nem merítették ki az Egyezmény 35. cikke 1. bekezdése által előírt összes hazai jogorvoslati lehetőséget.

50. A Bíróság megjegyzi, hogy az Alkotmánybíróság eredeti formájában visszamenőleges hatállyal megsemmisítette a kifogásolt jogszabályt. Ez olyan helyzetet teremtett, amelyben a kérelmet benyújtó közösségek visszakapták hivatalos egyházi státuszukat. Az egyházak azon, a társadalmi szerepeket is ellátó egyházak nézőpontjából kulcsfontosságú, képességére vonatkozó sérelmét nem orvosolták, hogy adományokat és támogatásokat fogadhassanak. Ebből következik, hogy az alkotmányjogi panasz a kérelmezők sérelmét nem tudta teljes mértékben orvosolni, függetlenül attól, hogy ténylegesen éltek-e ezzel a jogi lehetőséggel vagy sem. Következésképpen a kérelmeket a jogorvoslati lehetőség ki nem merítése okán nem lehet elutasítani.

51. Továbbá, ami a törvényi követelményeknek meg nem felelő kérelmezőket illeti, az Országgyűlés általi elismerésre irányuló, nyilvánvalóan hiábavaló kérés az adott körülmények között nem tekinthető a jogorvoslati lehetőség hatékony kimerítésének. Mindenestre, az a kérdés, hogy az Országgyűlés által indított elismerési eljárás olyan jogi út-e, amely az állítólagos jogsértésre képes jogorvoslatot biztosítani, szorosan kapcsolódik a kérelmek érdemeihez és közös vizsgálat céljából hozzá kell csatolni.

52. A kormány emellett azt kérte a Bíróságtól, hogy utasítsa vissza a 41463/12. számú kérelmet, azon az alapon, hogy az *ratione personae* összeegyeztethetetlen az Egyezmény rendelkezéseivel, mivel a londoni székhelyű kérelmező, a European Union for Progressive Judaism, az Egyezmény 1. cikke alkalmazásában soha nem tartozott magyar joghatóság alá (azaz magyar egyházként soha nem vették nyilvántartásba, és sosem kapott az országban állami támogatást).

A Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmező jogi helyzetét nem befolyásolta a 2011. évi egyháztörvény hatálybalépése és a korábbival azonos jogi feltételek mellett, továbbra is szabadon gyakorolhatja a vallásszabadsághoz való jogát. Ezért a kérelem ezen része a 35. cikk 3. bekezdése (a) pontja értelmében *ratione personae* összeegyeztethetetlen az Egyezmény rendelkezéseivel, és a kérelmet az Egyezmény 35. cikkének 4. bekezdése alapján el kell utasítani.

53. A Kormány azt is kérte, hogy a Bíróság utasítsa vissza az alkotmányjogi panasszal élő kérelmezők kérelmeit, azon okból, hogy azok *ratione personae* összeegyeztethetetlenek az Egyezmény rendelkezéseivel. A kérelmezők többé már nem tekinthetők áldozatoknak az Egyezmény szerint jogaik megsértése kapcsán, mivel az Alkotmánybíróság a kérelmezők jogállását érintő rendelkezéseket hatályon kívül helyezte (ld. fenti 17., 18., 34. és 35. bekezdés).

A bíróság szerint nem bizonyított, hogy a kérelmezők – az Alkotmánybíróság azon határozatától függetlenül, amely 2012. január 1-jével alaptörvény-ellenesnek nyilvánította a létező egyházak egyesületté történő alakulását – megfelelő jogorvoslatban részesültek. Ezzel kapcsolatban emlékeztet még arra, hogy vallási közösség magát sérelem és kár hiányában is áldozatnak tekintheti, amennyiben az újbóli bejegyzés elutasítása közvetlenül érintette jogi helyzetét (ld. *Moscow Branch of the Salvation Army*, fent, §§ 64-65); és úgy véli, hogy ez a megközelítés a kérelmezők nyilvántartásból való tényleges törlésével kapcsolatos jelen helyzetre is alkalmazható.

Következésképpen a Bíróság meggyőződött arról, hogy e kérelmezők megtartották áldozati státuszukat, és a kérelmet *ratione personae* összeegyeztethetlenség okán nem lehet visszautasítani.

54. A kormány továbbá kérte a 70945/11., 23611/12. és a 41553/12. számú kérelmeknek az Egyezmény 35. cikke 3. bekezdése (a) pontja alapján történő elfogadhatatlanná nyilvánítását azon kérelmezőkre nézve, amelyek megsértették az egyéni kérelmek benyújtásához való jogot, mivel ők vallási tevékenységük folytatására vonatkozóan hazai bíróságokhoz nem nyújtottak be szándéknyilatkozatot.

A bíróság úgy véli, hogy egy szándéknyilatkozat igazságügyi hatóságokhoz történő benyújtása nem volt alkalmas arra, hogy megelőzze vagy orvosolja a kérelmezők vallási szabadságának állítólagos jogsértését, mivel az adott körülmények között ilyen indítványokból nem volt várható az eredeti állapot visszanyerése. Az a tény, hogy az érintett kérelmezők nem nyújtottak be ilyen nyilatkozatot, nem értelmezhető az egyéni kérelem benyújtásához való joggal való visszaélésnek.

55. A Kormány azt is állította, hogy a kérelmek *ratione materiae* összeegyeztethetetlenek az Egyezmény rendelkezéseivel, mivel a kérelmezők jogképessége változatlan maradt, és egyházi státuszuk elvesztése ellenére egyesületként tovább folytathatták vallási tevékenységüket.

A Bíróság megjegyzi, hogy az ügy tárgya nem a kérelmezők jogképessége, hanem a kérelmezők megfelelő jogosultságokkal rendelkező egyházként történő elismerése. A kérdés az Egyezmény 9. és 11. cikkének hatálya alá tartozik. Az új nyilvántartásba vételi rendszer tagadhatatlanul befolyásolta a kérelmező vallási közösségek autonóm működését, és így a vallás együttes gyakorlását (ld. *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, no. 45701/99, § 114, ECHR 2001-XII;

Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria, no. 40825/98, § 61, 31 July 2008). Így nem lehet azzal érvelni, hogy a kérelmek *ratione materiae* összeegyeztethetetlenek az Egyezmény rendelkezéseivel.

56. A Bíróság úgy véli továbbá, hogy a kérelmek az Egyezmény 35. cikke 3. bekezdésének a) pontja értelmében nem nyilvánvalóan megalapozatlanok. Megjegyzi továbbá, hogy a hazai jogorvoslat nem-kimerítésének kérdéséről eltekintve semmilyen más alapon nem elfogadhatatlanok (ld. 51. bekezdés fent). A 41463/12. számú kérelem kivételével ezért elfogadhatóvá kell nyilvánítani őket.

B. Érdem

I. A felek állításai

a. A Kormány

57. A Kormány úgy vélte, hogy a panaszolt cselekmények és események nem minősültek a kérelmezők vallásszabadságához és egyesülés szabadságához fűződő jogai megsértésének.

58. Először is megjegyezték, hogy a 2011. évi egyháztörvény szerinti egyházként történő elismerés nem befolyásolta a vallásszabadságot körülvevő különböző jogokat, nevezetesen a lelkiismeret- és vallásszabadsághoz való jogot, a vallás együttes kifejezésre juttatásának szabadságához való jogot, a valláson vagy meggyőződésen alapuló megkülönböztetéstől való mentességet, a szülők vallási és világnézeti meggyőződésével összhangban lévő oktatáshoz való jogot, a vallásszabadsághoz való jogot az oktatásban, a szociális ellátásban, a gyermekgondozásban és a büntetés-végrehajtási intézményekben, a vallási nézetek médiákon keresztül történő közvetítésének szabadságát, vagy az egyén vallását érintő személyes adatok védelmét. A kérelmezők állításaival ellentétben e jogok, amelyek a vallásszabadság alapvető elemei voltak, nem a bevett egyházak és tagjai számára voltak fenntartva.

59. Másodszor, a Kormány azt állította, hogy a Bíróság által korábban megvizsgált ügyekkel, nevezetesen a *Moscow Branch of the Salvation Army* (a fent hivatkozott 96-97. bekezdés) üggyel ellentétben a kérelmet benyújtó egyesületek jogi személyisége a mostani kérelmekben nem forgott veszélyben. A kérelmezők nem vitatták, hogy jogi személyiségüket nem szüntették meg. Nem számolták fel őket, és a jogi személy vonatkozásában megtartották teljes jogképességüket. Jogi személyiségük időbeli megszakítás nélkül a törvény erejénél fogva átalakult. Ennél fogva e tekintetben sem sértették meg a kérelmezők 9. és 11. cikk szerinti jogát.

60. A kormány továbbá azt állította, hogy a 9. cikk szerint értelmezett vallás vagy meggyőződés kifejezésre juttatásának szabadsága nem ruházta fel a kérelmező egyesületeket vagy tagjaikat olyan jogosultsággal, hogy az állami költségvetésből további támogatást biztosítson. Ugyancsak nem

biztosított jogot arra vonatkozóan, hogy egyházként állami támogatásokat kapjanak. Ezért az ilyen támogatások elvesztése nem tekinthető a kérelmezők Egyezmény 9. cikke szerinti jogai megsértésének.

61. A Kormány az is állította, hogy bár a panaszolt 2011. évi egyháztörvény beavatkozásnak tekinthető, azt az országgyűlési képviselők kétharmados többségével elfogadott törvény írta elő. Az Alkotmánybíróság visszautasította a kérelmezők azon állítását, miszerint a 2011. évi egyháztörvény közjogi értelemben érvénytelen. A 2011. évi egyháztörvény alaptörvény-ellenesnek talált rendelkezései nem befolyásolták a kérelmezők helyzetét, míg a kérelmezők által panaszolt más rendelkezéseket nem találták alaptörvény-ellenesnek.

62. Emellett, az állítólagos beavatkozás jogszerű célja a közrend, valamint mások jogainak és szabadságának védelme volt. A személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználásáról szóló 1996. évi CXXVI. törvény és az egyházi tevékenységek állami finanszírozását szabályozó 1997. évi vatikáni szerződés hatályba lépése után, az 1990. évi egyháztörvény váratlan visszaélésekre adott okot, amelyet az 1989. évi Alkotmány által teremtett jogi környezetben nem lehetett megakadályozni. Az új törvény hatályba helyezésének célja az volt, hogy véget vessen az úgynevezett „egyház businessnek”, amikor is vallásos tevékenység végzése nélkül, csupán állami támogatások megszerzésére hoztak létre egyházakat, amelyek célja szociális és oktatási intézmények fenntartása, illetve akár személyes haszonszerzés volt. A 2011. év végére Magyarországon, abszurd módon 406 egyházat tartottak nyilván. Tekintettel az állam csökkenő költségvetési forrásaira és a tényleges vallási tevékenységet folytató szervezetek rendelkezésre álló erőforrásainak ezzel párhuzamosan bekövetkező csökkenésére, nyomós társadalmi érdek lépett fel az egyházi támogatásokkal történő visszaélések megszüntetésére.

63. Továbbá, a társadalmi és oktatási intézmények általános finanszírozási rendszerének folyamatban lévő reformja a vallási közösségek által működtetett ilyen intézmények állami finanszírozásában is módosításokat tett szükségessé. Így nyomós társadalmi érdek lépett fel az egyházak nyilvántartásba vételének újraszabályozására.

64. Megtartva azt az alapelvet, hogy az államnak tartózkodnia kell a vallási közösségek teológiai értelemben vett önmeghatározásába történő beavatkozástól, a 2011. évi egyháztörvény az egyházak, mint az állam-egyház kapcsolatának rendszerében szereplő résztvevők elismerésének céljából kizárólag jogi oldalról határozta meg a vallási tevékenységek fogalmát. A számos európai államban uralkodó modellhez hasonlóan, a magyar törvényhozás is kétszintű rendszert vezetett be a vallási közösségek jogi személy státuszára. Míg az önmagukat meghatározó vallási közösségek az Egyezmény 9. és 10. cikkével összhangban szabadon működhetnek egyesületként, addig azoknak a vallási közösségeknek, amelyek különleges

kapcsolatot kívántak fenntartani az állammal és annak társadalmi felelősségét osztani, át kellett esniük tevékenységeik jellegének hatóságok általi értékelésén.

65. A Kormány azzal érvelt, hogy megközelítésük összhangban állt az Egyezmény ítélkezési gyakorlatával, különösen azon ügyek során, amikor a Bíróság a „vallás” fogalmának a nyilvántartásba vétel céljából történő meghatározásakor a hazai hatóságok álláspontjára támaszkodott (ld. *Kimlya and Others v. Russia*, nos. 76836/01 és 32782/03, § 79, ECHR 2009). Ezért a 2011. évi egyháztörvény által megadott vallási tevékenységek meghatározása és egy szervezet vallási jellegének állami hatóságok általi értékelése nem volt ellentétes az Egyezmény 9. cikkével. A 2011. évi egyháztörvény megfelelt a semlegesség és pártatlanság követelményeinek, mivel nem egy adott vallás sajátosságait vette alapul, valamint alkalmas volt arra, hogy vallások és vallási meggyőződések széles körét képviselő egyházak elismerését biztosítsa.

66. Az egyházként történő nyilvántartásba vétel előtt bármely szervezet vallási jellegének hatóságok általi elismerését nem kellett meghatározó tényezőnek tekinteni Magyarországon, mivel az 1990. évi egyháztörvény alapján az egyházként történő nyilvántartásba vétel kizárólag a szervezet alapítóinak önmeghatározásán alapult, amely nélkülözte a hatóságok bármilyen alapos értékelését. Ezt a fajta értékelést először a 2011. évi egyháztörvény vezette be, azzal a céllal, hogy megakadályozza az önmeghatározás túlzott mértékű átvételéből eredő visszaéléseket. Az Alkotmánybíróság 6/2013. (III. 1.) AB határozatában példákat hozott fel arra vonatkozóan, amikor az egyházként történő nyilvántartásba vételi esetekben illetékes igazságügyi hatóságok az 1990. évi egyháztörvény alapján a nyilvántartásba vételt kérő önmeghatározó egyházak alapszabályai által előírt tevékenységek vallási jellegének felülvizsgálatát végezték; ez a felülvizsgálat azonban nem volt módszeres, a vallást és a vallási tevékenységet jogilag nem határozták meg, és ezért ezen a területen eltérő volt a joggyakorlat. Csak az Alkotmánybíróság ezen határozata tisztázta azt, a kérelmezők állításaival szemben, hogy az állami hatóságok nincsenek eltiltva annak ellenőrzésétől, hogy egy leendő vagy meglévő egyház meghatározott meggyőződése és tényleges gyakorlata valóban vallási jellegű-e. Másrészt, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az állami hatóságoknak további eljárási garanciákat kell csatolni ezen hatáskörök gyakorlásához.

67. A kormány azt állította, hogy az Alkotmánybíróságnak az eljárási garanciákban fellelhető hiányosságokat érintő megállapításai ellenére bármely szervezet tevékenységei vallási jellegének alapos értékelését az 2011. évi egyháztörvény alapján semlegesen és pártatlanul végezték. A jogalkotó eredetileg, hasonlóan a nemzeti kisebbségek elismerésére irányuló eljáráshoz, egy független intézmény, a Magyar Tudományos Akadémia, pártatlan véleményét kívánta kikérni. Amikor az Akadémia megtagadta azt,

hogy szakértelmét a döntéshozók rendelkezésére bocsássa az érintett területeken, a vallási ügyekkel foglalkozó parlamenti bizottság úgy döntött, hogy más független és megbízható szakértőktől kér útmutatást, és a jelölt egyház tanításainak vallási jellegével kapcsolatos döntését a nemzetközi elismerés meglétére vagy hiányára alapozta. Tekintve, hogy a Bíróság a vallás definíciójának meghatározásakor az európai konszenzusra, mint vezérelvre is hivatkozott, a magyar hatóságok ilyen megközelítése nem tekinthető önkényesnek vagy saját mérlegelési jogkörön kívül esőnek.

68. A fenti célok elérése érdekében alkalmazott intézkedések arányosságát illetően a Kormány azon a véleményen volt, hogy az újbóli bejegyzés 2011. évi egyháztörvény szerinti módja a lehető legkevésbé korlátozó intézkedés volt, és így arányos az elért céllal. Nem rótt aránytalan terhet a vallási szervezetekre: vallási tevékenységük folytatása érdekében egy egyszerű szándéknyilatkozatot kellett tenniük, valamint néhány kisebb kiigazítást eszközölni alapszabályukban, hogy megtarthassák jogi személyiségüket. Jogosultak maradtak arra, hogy egyházi státuszukat az Országgyűlés egyszerű elismerési eljárása keretében visszaköveteljék.

b. A kérelmezők

69. A kérelmezők arra hivatkoztak, hogy a szokványos egyházi státuszuknak a 2011. évi egyháztörvény miatti elvesztése a vallásszabadságukba történő beavatkozást jelentett. Az egyházi közösségek megfelelő működéséhez szükség volt arra, hogy a közösségek rendelkezzenek a sajátos és megfelelő jogi státusszal, vagyis a jogi értelemben vett egyházi státusszal. Magyarországon a vallási közösségeknek 1990 óta ésszerű lehetőségük volt az egyházként való bejegyzésre, és a kérelmezők rendelkeztek is ezzel a státusszal. Az a tény, hogy 2012. január 1-én az egyházak döntő többsége (őket is beleértve) elvesztette a szokványos egyházi státuszát, és arra kényszerült, hogy egyszerű civil egyesületté alakuljon át, vagy hogy jogi értelemben megszűnjön, önmagában is a vallásszabadságba történő beavatkozást jelentett, annál is inkább, mivel az egyházi státusz elvesztése olyan előnyök elvesztését jelentette, amelyek előmozdították a vallásos tevékenységüket. Az a tény, hogy ezek az előnyök ettől kezdve csak az Országgyűlés által bevett egyházakat illették meg, olyan helyzetet teremtett számukra, amely alapvetően hátrányos volt rájuk nézve.

70. A kérelmezők úgy vélték, hogy a vallásszabadság joga magában foglalja azt az elvárást, hogy a tagok szabadon egyesülhessenek az állam önkényes beavatkozása nélkül. Az államnak tehát nem volt joga önkényesen szabályozni az állam és az egyház viszonyát; ezen a területen minden beavatkozásnak törvényben meghatározottnak, törvényes célt szolgálónak és egy demokratikus társadalom működéséhez szükségesnek kell lennie. Az egyházak bejegyzéséhez kapcsolódó feltételeknek objektíveknek és

ésszerűeknek kell lenniük, mert ebben a kérdésben az államnak semlegesnek és pártatlannak kell maradnia. Következésképpen, ha egy vallási közösség teljesítette a jogi feltételeket, jogosultnak kell lennie arra, hogy bejegyezzék egyházként, és a bejegyzési eljárásnak biztosítania kell a tisztességes eljárást.

71. Az egyházként való újbóli bejegyzésük feltételei és az ahhoz kapcsolódó eljárás azonban nemcsak szigorúbbakká váltak az 1990. évi egyháztörvényben szereplő rendszerhez képest, hanem egyszersmind ésszerűtlenül nehézkesek és igazságtalanok is lettek, ami lehetővé teszi az Országgyűlés számára, hogy politikai megfontolások alapján, önkényesen visszautasítsa az újbóli bejegyeztetést.

72. Bár elismerték, hogy a hosszú idő óta fennálló működés objektív feltétel, úgy vélték, hogy ez a kritérium ésszerűtlen. Rámutattak, hogy a kommunista rendszer még csak alig több mint húsz éve ért véget Magyarországon. A rendszerváltás előtt szinte lehetetlen volt, hogy az országban új vallási mozgalmak jöjjenek létre és működjenek. Ebből adódóan a 9. cikket megsértve gyakorlatilag az összes új vallási mozgalmat kizárták azokból az előnyökből, amelyeket az „egyházzá” válás jelent.

73. Emellett a 2011. évi egyháztörvény kevésbé objektív feltételeket is tartalmaz, nevezetesen azt, hogy a vallási közösség működése nem jelenthet semmilyen nemzetbiztonsági kockázatot, és tanai nem sérthetik az ember testi-lelki egészséghez való jogát, az élet védelmét vagy az emberi méltóságot. A kérelmezők újbóli bejegyzési kérelmét annak ellenére elutasították, hogy nem volt bizonyíték arra, hogy bármiféle fenyegetést jelentettek volna az államra vagy a közrendre nézve.

74. A fentiek alapján a kérelmezők hangsúlyozták, hogy a 2011. évi egyháztörvény szerint a vallási közösségek bejegyzését akkor is vissza lehet utasítani, ha megfelelnek az előírt objektív feltételeknek, ami önkényességre mutat.

2. A Bíróság értékelése

a. Általános elvek

15. A Bíróság emlékeztet arra, hogy, amint azt a 9. cikk tartalmazza, a gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadság egy „demokratikus társadalom” egyik alapját jelenti az Egyezmény értelmében. A vallásszabadság – miközben elsősorban egyéni lelkiismereti kérdés – magában foglalja „a vallás (az egyén vallásának a) kinyilvánításának a szabadságát” is, egyedül vagy másokkal közösen, nyilvánosan, vagy azoknak a körében, akiknek ugyanaz a hite, mint az adott személynek. A szavakkal és cselekedetekkel történő tanúságtétel hozzátartozik a vallásos meggyőződéshez (ld. *Kokkinakis v. Greece*, 25 May 1993, § 31, Series A no. 260; *Buscarini and Others v. San Marino* [GC], no. 24645/94, § 34, ECHR 1999-I).

76. A Bíróság nem tartja szükségesnek *in abstracto* eldönteni, hogy a vallási közösségek hivatalos bejegyzésének aktusai beavatkozást jelentenek-e az Egyezmény 9. cikke által védett jogokba. Hangsúlyozza azonban, hogy az államnak semlegesnek és pártatlannak kell maradnia, amikor a vallásszabadság terén gyakorolja a szabályozó hatalmát, valamint a különböző vallásokhoz, felekezetekhez és meggyőződésekhöz fűződő viszonyában (ld. *Metropolitan Church of Bessarabia*, fentebb idézve, § 116; *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas*, fentebb idézve, § 97). A tények, amelyek arra utalnak, hogy a hatóságok nem maradtak semlegesek, amikor ezen a területen gyakorolták a hatalmukat, szükségszerűen ahhoz a következtetéshez vezetnek, hogy az állam beavatkozott a hívők azon jogába, hogy vallásukat kifejezésre juttathassák az Egyezmény 9. cikke értelmében. A Bíróság felidézi, hogy – az egészen kivételes esetektől eltekintve – a vallásszabadságnak az Egyezmény által biztosított joga kizár minden mérlegelési lehetőséget az állam részéről annak meghatározásában, hogy a vallási meggyőződés vagy az annak kifejezésére használt eszközök törvényesek-e (ld. *Hasan and Chaush*, fentebb idézve, §§ 77-78). Valójában az állam kötelező semlegessége és pártatlansága, amint azt a Bíróság esetjoga meghatározza, összeegyeztethetetlen bármely olyan jogkörrel az állam részéről, amely a vallási meggyőzések törvényességét vizsgálja (ld. *Metropolitan Church of Bessarabia*, fentebb idézve, § 123).

77. Ebben az összefüggésben a 9. cikket az Egyezmény 11. cikke tükrében kell értelmezni, amely védelmezi az egyesülési tevékenységet az indokolatlan állami beavatkozással szemben. A bíróság emlékeztet az ehhez kapcsolódó megállapításaira, amelyeket a *Hasan and Chaush* ügyben tett (fentebb idézve, § 62):

„A Bíróság emlékeztet arra, hogy a vallási közösségek hagyományosan és általában szervezett formában működnek. Olyan szabályokat tartanak be, amelyeket a vallás követői isteni eredetűeknek vélnék. A hívők számára a vallási szertartásoknak sajátos tartalma és szent jelentése van, amennyiben azokat az említett szabályok szerint arra felhatalmazott egyházi személy végzi. Az egyházi személyek személyisége kétségtelenül fontos a közösség minden tagja számára. A részvétel a közösség életében tehát az egyén vallásának kifejezése, amelyet az Egyezmény 9. cikke védelmez.

Amennyiben a vallási közösség szervezetéről van szó, az Egyezmény 9. cikkét az Egyezmény 11. cikke tükrében kell értelmezni, amely védelmezi az egyesületi tevékenységet az indokolatlan állami beavatkozással szemben. Ebből a szempontból nézve a hívők joga a vallásszabadsághoz magában foglalja az elvárást, hogy a közösségnek lehetősége legyen a békés működésre, amely mentes az önkényes állami beavatkozástól. A vallási közösségek autonóm létezése elválaszthatatlan a demokratikus társadalmak pluralizmusától, és ebből adódóan szorosan hozzátartozik a 9.cikk által nyújtott védelemnek a lényegéhez. Nemcsak önmagában a közösség szervezetét érinti közvetlenül, hanem a vallásszabadság jogának a közösség összes aktív tagja általi tényleges gyakorlását is. Ha a közösség szervezeti életét nem védené az Egyezmény 9. cikke, az egyén vallásszabadságának minden egyéb eleme sérülékennyé válna.”

2. A bíróság továbbá megismétli, hogy a jogi személy létrehozásának képessége közös érdekeket szolgáló közös tevékenység folytatása céljából az egyesülési szabadság egyik legfontosabb eleme, amely nélkül e jog nem jelentene semmit. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata alapján a kérelmezők egyesülési joga gyakorlásába történő beavatkozásnak számít, ha a nemzeti hatóságok visszautasítják, hogy egy egyénekből álló egyesületnek jogi személyi státuszt adjanak (ld. *Gorzelik and Others v. Poland* [GC], no. 44158/98, § 52 *et passim*, ECHR 2004-I; és *Sidiropoulos and Others v. Greece*, 10 July 1998, § 31 *et passim*, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-IV). Az államoknak jogukban áll megbizonyosodni arról, hogy egy egyesület célja és tevékenysége megfelel-e a törvényhozás által lefektetett szabályoknak, ezt azonban az Egyezményből következő kötelezettségeikkel összhangban, és az Egyezmény szerveinek ellenőrzése alatt kell megtenniük (ld. *Sidiropoulos*, fentebb idézve, § 40). Ahol a vallási közösség szervezetéről volt szó, a szervezetet elismerése elutasításáról szintén azt állapította meg a Bíróság, hogy a kérelmezők vallásszabadsághoz való joga gyakorlásába történő beavatkozásnak számít az Egyezmény 9. cikke alapján (ld. *Metropolitan Church of Bessarabia*, fentebb idézve, § 105).

3. Az államnak azt a hatáskörét, amellyel megvédheti az intézményeit és polgárait az azokat veszélyeztető egyesületektől, mértéktartással kell alkalmaznia, mivel az egyesülési szabadság szabálya alóli kivételeket szűken kell értelmezni, és csakis meggyőző és kényszerítő okok indokolhatják e szabadság korlátozását. Minden beavatkozásnak valamely „nyomós társadalmi érdeknek” kell megfelelnie; így a „szükséges” fogalma nem rendelkezik az olyan kifejezések rugalmasságával, mint a „hasznos” vagy „kívánatos” (ld. *Gorzelik*, fentebb idézve, §§ 94-95, további hivatkozásokkal).

80. Amikor a Bíróság vizsgálatot folytat, nem az a feladata, hogy a saját véleményét helyezze az érintett nemzeti hatóságok véleményének a helyébe, hanem az, hogy felülvizsgálja a mérlegelési joguk gyakorlása során hozott döntéseiket. Ez nem azt jelenti, hogy csupán annak megállapítására szorítkozhat, hogy az alperes állam ésszerűen, gondosan és jóhiszeműen gyakorolta-e a mérlegelési jogát; a Bíróságnak az ügy egésze tükrében kell megvizsgálnia a panaszolt beavatkozást, és kell eldöntenie, hogy az „arányos volt-e a kitűzött törvényes céllal”, és a nemzeti hatóságok által a beavatkozás igazolására felhozott indokok „relevánsak és elegendők” voltak-e. Ennek során a Bíróságnak meg kell bizonyosodnia arról, hogy a nemzeti hatóságok olyan normákat alkalmaztak, amelyek összhangban állnak az Egyezményben foglalt alapelvekkel, továbbá arról, hogy a döntéseiket a releváns tények elfogadható értékelésére alapozták (ld. *United Communist Party of Turkey and Others v. Turkey*, 30 January 1998, § 47, *Reports* 1998-I; és *Partidul Comunistilor (Nepeceristi) and Ungureanu v. Romania*, no. 46626/99, § 49, ECHR 2005-I (részletek)).

b. Ezen elvek alkalmazása a jelen ügyre

i. Történt-e közbeavatkozás?

81. A Bíróság észrevételezi, hogy a kérelmező közösségek az illetékes bíróság által az 1990. évi egyháztörvénnyel összhangban bejegyzett egyházakként törvényesen léteztek és működtek Magyarországon. A 2011. évi egyháztörvény – a 2011. évi egyháztörvény mellékletében felsorolt bevett egyházak kivételével – minden azelőtt bejegyzett egyház státuszát átalakította egyesületté. Amennyiben továbbra is egyházakként szerettek volna működni, a vallási közösségeknek az Országgyűléstől kellett kérvényezniük, hogy egyénileg egyházként elismerjék őket.

82. A Bíróság két korábbi ügyben megállapította (ld. *Moscow Branch of the Salvation Army*, fentebb idézve, § 67; és *Church of Scientology Moscow v. Russia*, no. 18147/02, § 78, 5 April 2007), hogy az újbóli bejegyzés elutasítása beavatkozást jelent egy vallási szervezet egyesülési szabadsághoz való jogába, valamint a vallásszabadsághoz való jogába.

83. A Bíróság úgy véli, hogy a szóban forgó intézkedés gyakorlatilag a kérelmezők egyházként való bejegyzésének megszüntetését jelentette, és beavatkozásnak minősült a 9. és 11. cikkekben foglalt jogaikba. Ezért a Bíróságnak meg kell állapítania, hogy a beavatkozás megfelelt-e a fenti rendelkezések 2. bekezdésének, vagyis „törvény által előírt” volt-e, törvényes célt vagy célokat szolgált-e, és „egy demokratikus társadalomban szükséges” volt-e (ld. sok más ítélet mellett, *Metropolitan Church of Bessarabia*, fentebb idézve, § 106).

84. Az államnak a hatáskörét e téren mértéktartással kell használnia, az egyesülési szabadság szabálya alóli kivételeket szűken kell értelmeznie, és csakis meggyőző és kényszerítő okok indokolhatják e szabadság korlátozását. Ennek kapcsán a Bíróság emlékeztet a *Gorzelik* (fentebb idézve, §§ 94-95) és a *Jehovah's Witnesses of Moscow v. Russia*, (no. 302/02, § 100, 10 June 2010). ügyekben kialakított álláspontjára. Az alperes Kormánynak kell bizonyítania a kényszerítő okok meglétét. (ld., *mutatis mutandis*, *Vallianatos and Others v. Greece* [GC], nos. 29381/09 and 32684/09, § 85, ECHR 2013). Ezért a jelen ügyben a Kormánynak kell igazolnia, hogy a törvényes célok érdekében, amelyekre támaszkodott, szükséges volt, hogy megtiltsa, hogy a már bevett egyházak vallási tevékenységük, vagyis a hitük kinyilvánítása kapcsán megtarthassák a státuszukat.

ii. Törvény által előírt

85. Ez a kérdés nem volt vita tárgya a felek között. A Bíróság meggyőződött arról, hogy a panaszolt beavatkozás törvény által előírt volt, nevezetesen a 2011. évi egyháztörvény által.

iii. Törvényes cél

86. A Kormány arra hivatkozott, hogy – amennyiben történt ilyen – a kifogásolt beavatkozásra úgy lehet tekinteni, mint amely mások jogai, valamint a közrend védelmének a törvényes céljait szolgálta, a 9. cikk 2. bekezdése értelmében, nevezetesen azáltal, hogy megszüntette azokat a közösségeket, amelyek azt állították magukról, hogy vallási tevékenységet folytattak, valójában azonban anyagi előnyökre igyekeztek szert tenni. A kérelmezők vitatták ezt a véleményt.

A Bíróság úgy véli, hogy a kérdéses intézkedés tekinthető olyannak, mint amely a rendbontás és a bűnözés megelőzésének törvényes célját szolgálja, a 11. cikk 2. bekezdésének megfelelő szándékkal, nevezetesen azáltal, hogy igyekszik fellépni a megtévesztő magatartás ellen.

iv. Szükséges egy demokratikus társadalomban

α. A mérlegelési jogkör szélessége

87. Tekintettel arra, hogy a Kormány a *Kimlya*-ügyben kifejtett elvre támaszkodik (id. h.) (ld. a 65. bekezdést fentebb), amely szerint a szcientológia tanainak megkérdőjelezhető jellege azt eredményezte, hogy a Bíróság e tanok nemzeti értékelésére hagyatkozott, a Bíróság megjegyzi, hogy abban az ügyben az európai konszenzus hiányára utalt az a tény, hogy különböző országokban a hatóságok eljárást kezdeményeztek a szóban forgó vallási csoport képviselői ellen. A Bíróság számára ezek a lépések azt bizonyították, hogy hivatalos vita folyik a tanok vallási jellegéről. Ebben a sajátos kontextusban fordul elő, hogy egy állítólagos vallás vitatott jellege kapcsán az államnak széles mérlegelési mozgásterére lehet, amikor a vallási tanokat értékeli.

88. A Bíróság azonban úgy véli, hogy ezt a megközelítést nem lehet automatikusan átvinni más olyan helyzetekre, ahol egy vallási csoportot egy vagy több európai igazságszolgáltatásban egyszerűen nem ismernek el törvényesen szokványos egyháznak. Az egyértelmű konszenzusnak ez a hiánya önmagában nem jelenthet alapot arra, hogy a kérdést ugyanolyan mértékben utalják a nemzeti értékelés körébe, különösen akkor, amikor egyébként elfogadott vallások (korábban teljes jogú egyházak) szervezeti elismerésének kereteiről van szó, nem pedig ellentmondásos tanok bizonyos csoportjának vallásként való elismeréséről. Az ettől eltérő vélemény azt jelentené, hogy a nem hagyományos vallások alapvetően azért veszíthetik el az Egyezmény által nyújtott védelmet az egyik országban, mert más országokban jogilag nem ismerték el azokat. Ez azonban jórészt illuzórikussá tenné az Egyezmény 9. és 11. cikke szerinti garanciákat a vallási szervezetek megfelelő formája biztosítása szempontjából.

89. Ezért a Bíróság úgy véli, hogy, bár az államoknak van bizonyos mérlegelési mozgásterük ezen a téren, ez nem terjedhet ki odáig, hogy a vallásokat és a vallási szervezeteket teljes mértékben nemzeti értékelés alá

vonják, és az egyes tagállamokban a törvények alapján alkalmazandó jogi megoldásoknak összhangban kell állniuk a Bíróság esetjogával, és a Bíróság általi ellenőrzés tárgyát kell képezniük.

β. Pozitív kötelezettségek

90. A Bíróság úgy véli, hogy az államnak pozitív kötelezettsége olyan elismerési rendszert bevezetni, amely megkönnyíti, hogy a vallási közösségek jogi személyiséget kaphassanak. Ez a megfontolás a vallás és vallási tevékenységek fogalmának meghatározása tekintetében is érvényes. A Bíróság megítélésében ezeknek a meghatározásoknak közvetlen következményei vannak az egyének vallásszabadsághoz kapcsolódó jogának gyakorlására, és korlátozhatják ez utóbbit, ha az egyén tevékenységét nem ismerik el vallási tevékenységként. Az Egyesült Nemzetek Szervezete Emberi Jogi Bizottsága nézete szerint (ld. a 39. bekezdést fentebb) – amellyel egyetért a Bíróság – az ilyen meghatározások nem alkothatók meg a nem hagyományos vallási formák kárára. A Bíróság ebben a kontextusban felidézi, hogy az állam kötelező semlegessége és pártatlansága, amint azt a Bíróság esetjoga meghatározza, összeegyeztethetetlen bármely olyan jogkörrel az állam részéről, amely a vallási meggyőződések törvényességét vizsgálja. (ld. *Metropolitan Church of Bessarabia*, fentebb idézve, §§ 118 and 123, és *Hasan and Chaush*, fentebb idézve, § 62). A jelen ügynek azonban önmagában nem tárgya a vallás meghatározása a magyar jogban.

91. A Bíróság továbbá úgy véli, hogy a 9. cikkel együtt olvasott 11. cikk nem határoz meg olyan jogot a vallási szervezetek számára, amely alapján különleges jogi státusz illeti meg őket. Az Egyezmény 9. és 11. cikke csak azt írja elő, hogy az államnak biztosítania kell a lehetőséget a vallási közösségek számára, hogy a polgári jog szerinti jogalanyként jogképességet szerezhessenek, és nem írják elő, hogy különleges közjogi státuszt kell kapniuk.

92. A vallási közösségeknek adott jogi státuszbeli különbségeknek nem szabad a vallás követőit kedvezőtlen színben feltüntetniük a közvélemény előtt, mivel ez utóbbi érzékeny a vallások – és az azokat megtestesítő egyházak – hivatalos, az állam által a közéletben megjelenített megítélésére. Számos ország hagyományaiban a felekezet egyházi mivolta, és annak állami elismerése kulcsfontosságú a társadalmi elismertség szempontjából, amely nélkül a vallási közösség gyanús szektának tűnhet. Más szóval a vallási közösségek egyházként való elismerésének elutasítása növelheti ezeknek a – gyakran kisebb – közösségeknek a tagjai elleni előítéleteket, különösen az új vagy szokatlan tanokat hirdető vallások esetében.

93. A vallási közösségek közötti jogi státuszbeli különbség és az abból adódó bánásmódbeli különbség – az állammal való együttműködés szempontjából történő – értékelésénél (ahol az állam a mérlegelési mozgásterén belül választja ki az együttműködés alkotmányos modelljét), a

Bíróság továbbá megjegyzi, hogy ezek a megkülönböztetések hatással vannak a közösség szervezetére és ezen keresztül az egyéni vagy közös vallásgyakorlásra. A vallási egyesületek nem csupán az egyéni vallási célok követésének az eszközei. Mélyreható módon olyan közeget teremtenek, ahol az egyéni önrendelkezés kibontakozik, és a társadalmi pluralitást szolgálják. Az egyesülési szabadság hívőknek nyújtott védelme lehetővé teszi az egyének számára, hogy kollektív döntéseket hozzanak a közös hitük által meghatározott együttes projektek megvalósításáról.

94. A Bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül annak veszélyét, hogy egy vallás követője úgy érezheti, legfeljebb tolerálják – de semmiképpen sem fogadják szívesen –, ha az állam nem hajlandó elismerni és támogatni a vallási szervezetét, miközben ugyanezt megadja más felekezetek számára. Ezt azért nem lehet figyelmen kívül hagyni, mert az adott vallás tanai által megszabott formában történő közös vallásgyakorlás nélkülözhetetlen lehet a vallásszabadság jogának akadályok nélküli gyakorlásához. A Bíróság szemében az ilyen alacsonyabbrendűségi érzést okozó helyzetek az egyén vallása kinyilvánításának jogát érintik.

γ. A kérelmező vallási közösségek törlése a nyilvántartásból

95. A Bíróság megjegyzi, hogy a 2011. évi egyháztörvény életbelépésének közvetlen hatásaként a kérelmező jogalanyok, amelyek korábban kiváltságokban, támogatásban és adományokban részesülő teljes jogú egyházak voltak, elvesztették ezt a státuszt, és legjobb esetben is olyan egyesületekké fokozódtak le, amelyek jórészt elestek a fenti lehetőségektől. Igaz ugyan, hogy az Alkotmánybíróság ennek kapcsán született döntése névleg érvénytelenítette ezt a beavatkozást, és a Kormány beadványai szerint ez teljes jogorvoslatot jelentett az állítólagos sérelmekért, a kérelmezők azonban azt állították, hogy már soha nem szerezhetik vissza a korábbi státuszukat sértetlen formában.

96. E lépés értékelésénél, amely gyakorlatilag törölte a nyilvántartásból a kérelmező közösségeket, fontos szempont, hogy azokat korábban a magyar hatóságok egyházakként elismerték egy olyan törvény alapján, amely hatályban volt, amikor Magyarország csatlakozott az Egyezményrendszerhez, és hatályban is maradt egészen a 2011. évi egyháztörvény hatálybalépéséig.

A Bíróság ezen felül – miközben elismeri, hogy jogos a Kormány aggodalma a korábban az országban működő egyházak nagy számával összefüggő problémák miatt (ld. a 62. bekezdés fentebb) – megjegyzi, hogy a Kormány ugyanakkor nem bizonyította, hogy a hatóságok által észlelt problémára nem álltak rendelkezésére kevésbé drasztikus megoldások, mint például a bírói felülvizsgálat, vagy a bizonyítottan visszaélést elkövető egyházak feloszlata.

97. A Bíróságnak feltétlenül meg kell jegyeznie, hogy a vitatott törvény eredményeként fennálló és működő egyházakat fosztottak meg a jogi

kereteiktől, még hozzá esetenként úgy, hogy az messzemenő anyagi és az egyház megítélését érintő következményekkel járt.

δ. A kérelmező közösségek újra bejegyzésének lehetőségei

98. A Bíróság megjegyzi, hogy a hatályos jogszabályok szerint ma Magyarországon egy kétszintű egyház elismerési rendszer működik. Néhány egyház, az úgynevezett bejegyzett egyházak teljes egyházi státusszal rendelkeznek, így jogosultak kiváltságokra, állami támogatásra és adófelajánlásra. A többi vallási egyesület, noha 2013 augusztusától szabadon nevezhetik magukat egyháznak, kevésbé kiváltságos helyzetben van, és csak korlátozott lehetőségük van arra, hogy átkerüljön a bevett egyházak kategóriájába.

A kérelmezők, akik korábban teljes jogú egyházak voltak, most a második csoportba tartoznak, és jogaik, valamint a vallásuk gyakorlásához szükséges anyagi lehetőségeik súlyosan lecsökkentek, akár a korábbi státuszukhoz, akár a jelenleg bevett egyházként elismert közösséghez képest.

99. A Bíróság figyelembe veszi a Kormány érveit, amelyek egyrésztől azon alapulnak, hogy egyik kategóriából át lehet kerülni a másikba, másrésztől azon, hogy az átkerüléshez szükséges feltételek ésszerűek, különösképpen az objektív kritériumok, mint például a vallási közösség fennállásának ideje és a közösséghez tartozó tagok száma, valamint az a kritérium, hogy a vallási közösség ne jelentsen veszélyt a nemzetbiztonságra, amelyről végül a Parlament dönt.

100. A kétszintű egyház elismerési rendszerrel kapcsolatban a Bíróság azon az állásponton van, hogy egy ilyen rendszer beletartozhat az állam mérlegelési mozgásterébe (ld. *Sindicatul "Păstorul cel Bun" v. Romania* [GC], no. 2330/09, § 138, ECHR 2013 (kivonat)). Mindazonáltal az ilyen rendszerek általában az azokat fenntartó államok történelmi-alkotmányos hagyományain alapulnak; az államegyházat lehet úgy tekinteni, mint ami összhangban áll a 9. cikkben foglaltakkal, különösen, ha a kérdéses helyzet már azelőtt is fennállt, hogy a részes állam ratifikálta volna az Egyezményt. (ld. *Darby v. Sweden*, no. 11581/85, Report of the Commission, 9 May 1989, § 45, Series A no. 187).

Például, a Bíróság elfogadta, hogy nem sértik az Egyezményt az államegyháznak a központi költségvetésből juttatott további támogatások, többek között arra tekintettel, hogy az államegyház alkalmazottjai nemcsak a gyülekezetük tagjai, hanem a társadalom egésze tekintetében rendelkeznek jogokkal és kötelezettségekkel. (ld. *Ásatrúarfélagið v. Iceland* (dec.), no. 22897/08, § 34, 18 September 2012). Általánosságban, a Bíróság hozzátenné, hogy az egyháznak juttatott egyéb anyagi és pénzügyi támogatások, ameddig nem ellentétesek az Egyezménnyel, nem lehetnek diszkriminatívak és eltúlzottak, így kifejezetten nem lehetnek aránytalanok az adott társadalomban hasonló tevékenységeket folytató egyéb szervezeteknek juttatott támogatásokhoz képest.

101. Azonban a jelen esettel kapcsolatban a Bíróság megállapítja, hogy a Kormány nem hozott fel bizonyítékokat arra, hogy az, hogy a kérelmező egyesületeket nem vette be a 2011. évi egyháztörvény mellékletében található bejegyzett egyházak listájába, a magyar történelmi hagyományokat tükrözné teljes egészében és azt úgy lehetne értelmezni, hogy az újabb keletű történelmi fejleményeket figyelmen kívül hagyva az 1895. évi helyzetre tekint vissza (ld. az illetékes parlamenti bizottság üléséről készült jegyzőkönyv kivonatát a 37. bekezdésben).

102. A Bíróság megjegyzi, hogy az egyházak elismerése a Parlament, egy a politika által rendkívül meghatározott testület hatáskörébe tartozik, amely kétharmados többséggel kell, hogy döntsön a kérdésben. A Velencei Bizottság észrevétele, hogy az előírt szavazati arány nyilvánvalóan függ a választások eredményétől (ld. 40. bekezdés, 76. pont). Ennek megfelelően, egy közösség egyházként történő elismerése vagy annak elutasítása politikai eseményekhez vagy a politikai helyzethez kötődhet.

Ez a rendszerrel magában hordja a semlegesség követelményének figyelmen kívül hagyását és az önkényesség veszélyét. Az a helyzet, amelyben a vallási közösség annak vannak kitéve, hogy a politikai pártoknak a számukra kedvező szavazataiért udvaroljanak, összeegyeztethetetlen az állammal szemben az érintett területen támasztott semlegességi követelménnyel.

103. A Bíróság úgy ítéli meg, hogy a kérelmező egyházi közösségektől nem várható el, hogy olyan eljárást megkezdését kezdeményezzék, amely nem tartalmaz olyan garanciákat, amelyek a nem politikai testületek előtti, a tisztességes eljárás követelményeinek megfelelő eljárásokban megtalálhatóak. Az, hogy a kérelmezők nem indultak el ezen a jogi úton, nem eredményezheti a kérelem elfogadhatatlanságát azon az alapon, hogy nem merítették ki a hazai jogorvoslatokat, különösképpen akkor, ha nem feleltek meg a fennállásra és taglétszám nagyságára vonatkozó előírásoknak.

A Kormány tiltakozását (ld. 49. bekezdés), miszerint a hazai jogorvoslatokat nem merítették ki a kérelmezők, el kell utasítani.

104. Eltekintve attól, hogy az egyházként való bejegyzés politikai elfogultságoknak ki van-e téve, a Bíróság úgy találja, hogy a bejegyzés azon okból történő elutasítása, hogy a közösség nem szolgáltatott információt a vallás alapelveiről, különös esetekben indokolt lehet amiatt, hogy el kell dönteni, hogy az egyházként történő elismerésért folyamodó felekezeti nem jelent-e veszélyt egy demokratikus társadalomra (ld. *Cârmuirea Spirituală a Musulmanilor din Republica Moldova v. Moldova* (dec.), no. 12282/02, 14 June 2005). Mindazonáltal a Bíróság szerint a Kormány a jelen esetben nem tudta megindokolni, hogy a már aktív egyházakat miért kell ismét vizsgálatnak alávetni a társadalomra való veszélyessége szempontjából vagy arra kötelezni őket, hogy tanításuk tartalmát igazolják, amint azt a 2011. évi egyháztörvény implicit módon előírja (ld. a 14. bekezdésben, módosítva, és

a 29. és 32. bekezdésben). Valamint nem tudta azt sem bizonyítani, hogy bármilyen veszélyes elem állna fenn a kérelmező entitások részéről. (cf. *Church of Scientology Moscow*, cited above, § 93). A Bíróság megjegyzi, hogy az érintett időszakig a kérelmezők már több éve jogszerűen működtek vallási közösségként. A Bíróság előtt nem merült fel arra vonatkozóan bizonyíték, hogy bármely hatóság eljárást indított volna a kérelmező közösségek megszüntetése iránt különösen azon az alapon, hogy azok törvénytelenül vagy a joggal visszaélve működtek volna. Az újra bejegyzési kötelezettségnek ezért súlyos és kényszerítő körülményekkel kellett volna alátámasztani (ld. *Church of Scientology Moscow*, cited above, § 96; and *Moscow Branch of The Salvation Army*, cited above, § 96). Jelen esetben ilyen okokat a hazai hatóságok nem tudtak felmutatni.

105. Azonban, még akkor is, ha azt feltételezzük, hogy ezek a súlyos és kényszerítő okok fennálltak, a Bíróság akkor sem tehet mást, minthogy megállapítsa, hogy a kérelmező vallási közösségeknek nem állt rendelkezésükre a tisztességes eljárás követelményének megfelelő lehetőség (ld. *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas*, cited above, § 92) ahhoz, hogy a kérelmezett jogi elismerést megszerezzék, különös tekintettel az eljárás politikai természetére.

e. A kérelmező közösségek lehetőségei a tekintetben, hogy vallásuk kifejezéshez anyagi támogatást kapjanak, és e tekintetben együttműködjenek az állammal

106. A Bíróság felidézi, hogy Egyezménynek a vallás vagy meggyőződés szabad kifejezéséről szóló 9. cikke alapján a kérelmező egyesületek és azok tagjai nem jogosultak kiegészítő állami támogatásra a központi költségvetésből, (ld. *Ásatrúarfélagið*, cited above, § 31), de azokat a támogatásokat, amelyeket az állam különböző módokon biztosít a különböző vallási közösségeknek, és így közvetlenül különböző vallásoknak, szigorúan meg kell vizsgálni (ld., *mutatis mutandis*, *Gorzelik*, cited above, § 95).

107. A Bíróság már felismerte, hogy a vallási egyesületeknek, különösen az adózás területén biztosított privilégiumok, hozzájárulnak az egyesületek vallási céljainak elősegítéséhez (ld. *Association Les Témoins de Jéhovah v. France*, no. 8916/05, §§ 49, 52-53, 30 June 2011) és ezért az Egyezmény 9. cikke alapján az állam hatóságai kötelesek a semlegesség elve szerint eljárni (see *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, cited above, § 92) az említett források elosztását és a privilégiumok megadását biztosító hatáskörük gyakorlása közben. Amikor az állam a 9. és 11. cikk alapján fennálló pozitív kötelezettsége alapján önként úgy dönt, hogy az állami támogatásokhoz való jogot biztosítja a vallási szervezeteknek, mivel ezek a jogok az Egyezmény cikkeinek szélesebb értelemben véve a hatálya alá esnek, az állam a támogatások megadásánál nem járhat el megkülönböztető módon. (ld. *mutatis mutandis*, *E.B. v. France* [GC],

no. 43546/02, §§ 48-49, 22 January 2008; *Savez crkava "Riječ života" and Others v. Croatia*, no. 7798/08, § 58, 9 December 2010). Hasonlóképpen, amikor az állam úgy dönt, hogy a vallási szervezeteket megillető bizonyos kedvezményeket lecsökkent vagy megvonja az azokat, szintén nem járhat el megkülönböztető módon.

108. A Bíróság nézőpontja szerint az államok jelentős szabadsággal rendelkeznek a különböző vallásokkal való együttműködések formáinak megválasztásában, különösképpen azért, mert tanításaikból fakadóan a vallások sokban különböznek egymástól szervezetük, tagságuk mérete és tevékenységeiket illetően. Ez a szabadság kifejezetten a meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos együttműködéssel érintett partnerek kiválasztásánál valósul meg. Az állam ezen előjoga még inkább előtérbe kerül olyankor, amikor a vallási közösségek olyan közérdekű, társadalmi feladatokat vállalnak fel, amelyek nem kapcsolódnak közvetlenül a lelki életükhöz (amelyek nem kapcsolódnak például a vallási kötelezettségekből fakadó jótékonyági tevékenységekhez).

Ebben az összefüggésben az államok bizonyos mérlegelési jogosultsággal rendelkeznek a vallási közösségekkel való együttműködés kialakítása tekintetében. Ebben a helyzetben a Bíróság megemlíti a Magyar állam és az egyházak kapcsolatának sajátos helyzetét, különösen azt, 1945 után a magyar egyházak jogkorlátozást szenvedtek. (ld. a 33. bekezdésben írt két preambulomot).

109. Annak eldöntésekor, hogy mely vallási közösségeknek szervez ki közérdekű feladatokat mint partnereinek, az állam nem különböztetheti meg a vallási közösségeket. Az állam semlegessége megkívánja, hogy amikor kiválasztja, hogy mely vallási közösségekkel működik együtt, a döntését megállapítható feltételek, mint például az érintettel anyagi kapacitása, alapján kell meghoznia. Az egyházként történő elismerés, a partnerség és a támogatások vonatkozásában az állam általi megkülönböztetés nem vezethet olyan helyzethez, amiben a vallási közösség tagjai vallási okokból másodrendű állampolgárnak érzik magukat az államnak az adott közösségre vonatkozó kevésbé kedvező hozzáállása miatt.

110. A Bíróság megállapítja, hogy a Magyar jogban a bevett egyházak kedvezményes elbánásban részesülnek, különösképpen az adózás és az állami támogatások tekintetében (ld. fentebb 32. bekezdés 20.§, valamint 33.§). A bevett egyházak által megszerzett előny alapvető, és a szervezeti formájuknak megfelelően segíti elő a vallási céljaik elérését.

111. A Bíróság szerint az államoknak az a szabadsága, hogy az egyházakkal való kapcsolatukat szabályozzák, magában foglalja azt is, hogy jogalkotási eszközökkel újrafogalmazzák ezeket a kiváltságokat. Azonban ez a szabadság nem terjedhet ki olyan mértékben, ami már az államtól az e területen elvárt semlegesség követelményét sértené.

Ebben az esetben a kedvezmények megvonása (amit az állam az egyházak bejegyzésének megszüntetésével és a bevett egyházi státusz

megtagadásával ért el) csak bizonyos felekezeteket érintett, ideértve a kérelmezőket. Az igaz, hogy a kérelmező közösségek úgy tűnik, nem felelnek meg a jogalkotó által támasztott együttes követelményeknek, nevezetesen a tagok minimális létszáma és a fennállás ideje tekintetében. Ezek a feltételek a kérelmezőket, amelyek közül néhány új közösség vagy méretét tekintve kicsi, vitathatóan hátrányos helyzetbe hozták, ami ellentétben áll a semlegesség és pártatlanság követelményével. Ami a fennállás időtartamának kérdését illeti, a Bíróság elfogadja, hogy egy ésszerű időtartam előírása szükséges lehet az újonnan alapított és ismeretlen vallási csoportok esetében. Azonban ez alig igazolható – a hatóságok által mostanra már bizonyára megismert - olyan vallási csoportok tekintetében, amelyeket a magyarországi kommunista rezsim véget érése után alapítottak, amikor a hitélet már nem ütközött akadályokba, de az előírt fennállási követelményt nem éri el. A Bíróság ezzel kapcsolatban megemlíti a Velencei Bizottság nézőpontját, amely szerint az érintett időszakok túlzott mértékűek (ld. fentebb a 40. bekezdést).

112. A Bíróság nem talál arra mutató jelet, hogy a kérelmezők akadályozva lennének abban, hogy jogi személy formában, egyesületként, gyakorolják a vallásukat, ami biztosítja az állammal szembeni alaki autonómiájukat. Mindazonáltal a hatályos jogszabályok alapján bizonyos, egyházak által végzett vallási tevékenységek nem elérhetőek a vallási egyesületek részére, ami a Bíróság véleménye szerint hatással van a vallás kollektív szabadságára. A Bíróság ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy az Alkotmánybíróság a 6/2013. (III. 1.) AB határozatában, nem kimerítő jelleggel meghatározott nyolc, csak egyházakat megillető kiváltságot (ld. a 34. bekezdésben olvasható határozat 158-197. pontjait). Elsősorban kizárólag a bevett egyházak jogosultak a személyi jövedelemadó hívek által felajánlott egy százaléka és a hozzá kapcsolódó állami támogatásra. Ezek az összegek a hittel kapcsolatos tevékenységeket hivatottak támogatni. Ezen okból kifolyólag a Bíróság megállapítja, hogy a megkülönböztetés nem felel meg az államtól elvárt semlegesség követelményének és nélkülözi a megkülönböztetett bánásmód objektív alátámasztását. Az ilyen megkülönböztetés a kisebb vallási közösségekhez tartozó hívekre objektív és igazolható indok nélkül ró terhet.

113. Ezzel kapcsolatban a Bíróság azt tenné hozzá, hogy bárhol, ahol az állam, a 9. és 11. cikkel összhangban, jogszerűen úgy dönt, hogy olyan rendszert tart fenn, amelyben egy adott valláshoz kötődik, (ld. *Darby*, fent hivatkozva), mint amire több európai ország is példa, és jogszerűen előírt közérdek előmozdítása érdekében néhány vallási jogalanynak állami támogatást biztosít, míg másoknak nem, ezt a közérdek eléréséhez kötődő ésszerű feltételek alapján kell megvalósítani (ld. például, a fent hivatkozott *Asatruarfélagið*).

114. Ezen szempontokra tekintettel a Bíróság feleslegesnek tartja annak vizsgálatát, hogy előfordulhat-e megkülönböztetés – a gyakran a

vallásgyakorláshoz kapcsolódó, - temetők üzemeltetése, vallási kiadványok, kegytárgyak előállítása és értékesítése tekintetében, illetve a hitoktatás lehetősége, foglalkoztatás és közérdekű tevékenységek kapcsán megvalósuló, az állammal való együttműködéssel kapcsolatos kérdésekben.

ζ. Következtetések

115. A Bíróság megállapítja, hogy a kevésbé szigorú eszközök alkalmazása helyett a kérelmezők egyház státuszának teljes megszüntetésével, a politikától befolyásolt bejegyzési eljárás kialakításával, amelynek az indokoltsága egyébként is megkérdőjelezhető, és végül azzal, hogy a kérelmezőket nem csak az együttműködés terén, hanem a hittel kapcsolatos tevékenységekhez kapcsolódó előnyök terén is megkülönböztetik a bevett egyházaktól, a hatóságok figyelmen kívül hagyták a kérelmező közösségekkel szemben fennálló semlegesség követelményét. Ezek az elemek együttesen lehetővé teszik a Bíróságnak, hogy megállapítsa, hogy a megtámadott eszközök mögött nem áll súlyos társadalmi szükség.

Az Egyezmény 9. cikkének fényében olvasva a 11. cikk megsértése mindezek alapján megvalósult.

III. AZ EGYEZMÉNY 9. ÉS 11. CIKKÉVEL EGYÜTT OLVASOTT 14. CIKK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

116. A kérelmezők továbbá azt is sérelmezték, hogy az Egyezmény 9. és 11. cikkével együtt olvasott 14. cikke alapján hátrányos megkülönböztetés érte őket vallási kisebbségi voltuk miatt.

A 14. cikk szövege így szól:

“A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.

117. A Bíróság megismétli, hogy a 14. cikk önmagában nem alkalmazható, de fontos szerepet játszik az Egyezmény és Kiegészítő Jegyzőkönyvei rendelkezéseinek a kiegészítésében annak biztosításával, hogy az azonos helyzetben lévő természetes személyeket az Egyezményben meghatározott jogaik gyakorlásában ne érje megkülönböztetés. Abban az esetben, ha az Egyezmény vagy valamely Kiegészítő Jegyzőkönyvének alapvető cikkére történik hivatkozás, akár önállóan van a 14. cikkel együtt, és a 14. cikk alapján megállapítható külön jogsértés, a Bíróságnak nem kell szükségszerűen megvizsgálnia az esetet a 14. cikk alapján is, kivéve, ha az esetben az érintett jog gyakorlásával kapcsolatban az egyenlő bánásmód elvének sérülése alapvető szempont (ld. *Chassagnou and Others v. France*

[GC], nos. 25088/94, 28331/95 and 28443/95, § 89, ECHR 1999-III; *Dudgeon v. the United Kingdom*, 22 October 1981, § 67, Series A no. 45).

118. A Bíróság a jelen eset körülményeinek vizsgálatát követően arra jutott, hogy az egyenlőtlen elbánást, amelynek a kérelmezők előadásuk szerint áldozatai, a fenti értékelésben, ami az Egyezmény érdemi rendelkezései megsértésének megállapításához vezetett, megfelelő mértékben figyelembe vették (ld., különösképpen a 115. bekezdésben). Mindebből az következik, hogy, habár ez a kérelem is elfogadható, nincs ok arra, hogy a kérelmet a 14. cikk szempontjából is megvizsgálják (ld. *Metropolitan Church of Bessarabia*, cited above, § 134; *Church of Scientology Moscow*, fent említett, § 101).

IV. AZ EGYEZMÉNY 14. CIKKÉVEL EGYÜTT, VALAMINT ÖNÁLLÓAN OLVASOTT ELSŐ KIEGÉSZÍTŐ JEGYZÖKÖNYV 1. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

119. A 70945/11, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12 és 41463/12 számú kérelmekben a kérelmezők továbbá azt kifogásoltak az egyedül, valamint az Egyezmény 14. cikkével együtt olvasott, az Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve 1. cikkének alapján, hogy a korábbi egyházi státuszuk elvesztése miatt elestek állami támogatásuktól.

A Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkének a szövege így szól:

“Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik.

Az előző bekezdésben foglaltak nem korlátozzák az állam jogát olyan törvények alkalmazásában, melyeket szükségesnek ítélnék ahhoz, hogy a javaknak a köz érdekében történő használatát szabályozhassák, illetőleg az adók, más közterhek vagy bírságok megfizetését biztosítsák.” ...

120. A Kormány vitatta ezt az érvelést.

121. A Bíróság úgy ítéli meg, hogy az egyházakat megillető állami támogatásokhoz történő hozzáférés nagymértékben hasonlóságot mutat az Egyezmény 9. és 11. cikke értelmében vizsgált esetekhez. A kérelmező egyesületek kiváltságainak elvonását e tekintetben kellő mértékben figyelembe vette (ld. 106. bekezdéstől 115. bekezdésig fentebb), annál is inkább, mert az ezen jogcím alatt benyújtott kérelmek nem különböznek sokban a 41. cikk alapján benyújtott igényektől az Egyezmény 9. és 11. cikkének állítólagos megsértése tekintetében. Ebből következően, noha a kérelmek elfogadhatóak, nincs ok arra, hogy az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv alapján, akár önállóan véve akár a 14. cikkel együttolvasva ugyanazon tényeket külön megvizsgálják.

V. AZ EGYEZMÉNY 6. CIKKE 1. BEKEZDÉSÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

122. A kérelmezők azt panaszolták, hogy a közösségeik egyházi státuszának törlésére, valamint újra-bejegyzésére irányuló eljárás tisztességtelen volt, az az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdését sérti.

Az Egyezmény 6. cikke 1. bekezdése kimondja:

„Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét ... [a] bíróság tisztességesen ... tárgyalja ... polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában...”

123. Tekintettel az Egyezmény 11. és 9. cikkeivel kapcsolatos megállapításaira (lásd fent: 115. bekezdés), a Bíróság úgy ítéli meg, hogy nem szükséges külön vizsgálni sem a panasz elfogadhatóságát sem annak érdemét.

VI. AZ EGYEZMÉNY EGYÉB ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

124. A kérelmezők azt is panaszolták, hogy – az Egyezmény 13. cikkét megsértve – az érintett törvénnyel szemben nem állt rendelkezésükre hatékony jogorvoslati lehetőség.

A Bíróság úgy ítéli meg, hogy a 13. cikk nem megy el odáig, hogy olyan jogorvoslati jogot követelne meg, amely alapján - az Egyezmény megsértésére hivatkozva – vitatni lehetne a szerződő állam törvényeit mint olyanokat, valamely nemzeti hatósága előtt. (lásd, egyéb hatóságok mellett, a fent hivatkozott *Vallianatos*, 94§; *Roche v. the United Kingdom* [GC], no. 32555/96, § 137, ECHR 2005-X; *Paksas v. Lithuania* [GC], no. 34932/04, § 114, ECHR 2011). Jelen ügyben a kérelmezők 13. cikk alapján benyújtott panasz a ezzel az elvvel ellentétes. Következésképpen, ez a panasz nyilvánvalóan alaptalan és ezért, az Egyezmény 35. cikke 3. bekezdésének (a) pontjában és 4. bekezdésében foglaltaknak megfelelően elfogadhatatlannak kell nyilvánítani.

VII. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

125. Az Egyezmény 41. cikke kimondja:

“Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

126. Vagyoni kártérítésként a kérelmezők az alábbi összegeket követelték:

(i) a 23611/12 számú kérelemben: *Evangéliumi Szolnoki Gyülekezet Egyház* – 33.579.732 forintot (körülbelül 111.900 euró); Soós P. J. – havi

159.080 forintot (530 euró) 2012. február 29-től a Bíróság döntéséig terjedő időszakra;

(ii) a 26998/12 számú kérelemben: *Budapesti Autonóm Gyülekezet* – 27.225.032 forintot (90.750 euró); Görbicz T. – havi 160.000 forintot (530 euró) 2012. június 1-től a Bíróság döntéséig terjedő időszakra;

(iii) a 41150/12 számú kérelemben: *Szim Salom Egyház* – 96.965.719 forintot (323.200 euró);

(iv) a 41155/12 számú kérelemben: *Magyar Reform Zsidó Hitközségek Szövetsége Egyház* – 50.653.431 forintot (168.850 euró);

(v) a 54977/12 számú kérelemben: *Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség* – 1.461.192.932 forintot (4.710.000 euró);

(vi) a 41553/12 számú kérelemben:

– *ANKH Az Örök Élet Egyháza* – 2.491.432 forintot (8.300 euró);

– *Árpád Rendjének Jogalapja Tradicionális Egyház* – 3.415.725 forintot (11.400 euró);

– *Dharmaling Magyarország Buddhista Egyház* – 10.261.637 forintot (34.200 euró);

– *Fény Gyermekai Magyar Esszénus Egyház* – 8.855.523 forintot (29.500 euró);

– *Mantra Magyarországi Buddhista Egyháza* – 18.203.096 forintot (60.700 euró);

– *Szangye Menlai Gedün, a Gyógyító Buddha Közössége Egyház* – 2.099.453 forintot (7.000 euró);

– *Univerzum Egyháza* – 5.665.877 forintot (18.900 euró);

– *Usui Szellemi Iskola Közösség Egyház* – 114.822.096 forintot (382.750 euró);

– *Út és Erény Közössége Egyház* – 4.937.194.474 forintot (16.457.300 euró);

Ezen összegek állítólagosan lényegében megegyeznek az adó felajánlások és az állami támogatások összegével, amelyekről ezen egyházak a vitatott törvény következtében különböző módokon elestek, vagy el fognak esni. Soós P. J. és Görbicz T. kártérítési igénye az így elvesztett lelkészi javadalmukra vonatkozik.

127. Nem vagyoni kártérítésként a kérelmezők az alábbi összegeket követelték:

(i) *Magyar Keresztény Mennonita Egyház* (70945/11 sz.), *Evangéliumi Szolnoki Gyülekezet Egyház* (23611/12 sz.), *Budapesti Autonóm Gyülekezet* (26998/12 sz.), *Szim Salom Egyház* (41150/12 sz.), *Magyar Reform Zsidó Hitközségek Szövetsége Egyház* (41155/12 sz.) and *Magyarországi Biblia Szól Egyház* (56581/12 sz.): egyenként 70.000 euró;

(ii) Izsák-Bács J. (70945/11 sz.), Soós P. J. (23611/12 sz.), Görbicz T. (26998/12 sz.), Guba G. G. (41150/12 sz.) és Bruck L. M. (41155/12 sz.): fejenként 30.000 euró;

(iii) a 41553/12 számú kérelemben: kérelmezőnként 100.000 euró.

4. A Bíróság előtt felmerült kiadások és költségek megtérítésére a kérelmezők az alábbi összegeket követelték:

(i) a 70945/11, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12 és a 56581/12 számú kérelmekben a kérelmezők közösen 41.910 eurót követeltek, amely összeg az ügyvédjük által kiszámlázandó, 200 euró + ÁFA óradíjjal számított 165 órányi jogi munka díjának felel meg;

(ii) a 54977/12 számú kérelemben a kérelmező 5.250 eurót követelt az ügyvédje által kiszámlázandó, 150 euró + ÁFA óradíjjal számított 35 órányi jogi munkáért;

(iii) a 41553/12 számú kérelemben a kérelmezők közösen 18.000 eurót követeltek, amely összeg az ügyvédjük által kiszámlázandó, 150 euró + ÁFA óradíjjal számított 120 órányi jogi munka díjának felel meg.

129. A Kormány a fenti követeléseket túlzónak találta és vitatta.

130. A Bíróság úgy ítéli meg, hogy Izsák-Bács J. (70945/11 sz.), Soós P. J. (23611/12 sz.), Görbicz T. (26998/12 sz.), Guba G. G. (41150/12 sz.) és Bruck L. M. (41155/12 sz.) nem vagyoni kártérítési igénye tekintetében a jogsértés megállapítása megfelelő igazságos elégtételt nyújt.

131. A Bíróság továbbá úgy véli, hogy a 41. cikk alkalmazását érintő többi kérdésben még nem lehet határozatot hozni, különös tekintettel az anyagi előnyök összetettségére, amelyektől a kérelmezők állításuk szerint elestek. Ezért, tekintettel az alperes állam és a kérelmező közötti megállapodás lehetséges megkötésére, a kérdés fenntartása szükséges. (a Bíróság Eljárási Szabályzata 75.§ 1. és 4. pontja).

132. Ennek megfelelően, a Bíróság a kérdést fenntartja és felszólítja a Kormányt és a kérelmezőket, hogy az Egyezmény 44. cikke 2. bekezdésében foglaltaknak megfelelően az ítélet jogerőre emelkedésétől számított hat hónapon belül értesítsék a Bíróságot az általuk esetlegesen megkötött bármiféle megállapodásról.

EZEN OKOKBÓL KIFOLYÓLAG, A BÍRÓSÁG

1. *egyesíti* a kérelmeket;
2. a 41463/12. számú kérelmet egyhangúlag elfogadhatatlannak *nyilvánítja*;
3. az ügy érdeméhez *csatolja* a Kormánynak a hazai jogorvoslati lehetőség kimerítésével kapcsolatban megfogalmazott kifogását és azt egyhangúlag *elutasítja*;
4. egyhangúlag elfogadhatónak *nyilvánítja* a többi kérelmező által a 9. cikk figyelembevételével – az akár önállóan, akár a 14. cikkel együtt olvasott

- 11. cikk alapján előterjesztett panaszokat, valamint az önállóan vagy a 14. cikkkel együtt olvasott 1. Jegyzőkönyv 1. cikke alapján előterjesztett panaszokat;
5. egyhangúlag elfogadhatatlannak *nyilvánítja* a többi kérelmező által az Egyezmény 13. cikke alapján előterjesztett panaszokat;
6. öt szavazattal kettő ellenében *megállapítja*, hogy az Egyezmény 9. cikkével együtt olvasott 11. cikkét megsértették;
7. öt szavazattal kettő ellenében *megállapítja*, hogy az Egyezmény 11. és 9. cikkével összefüggésben értelmezett 14. cikke alapján előterjesztett panaszokat nem szükséges külön megvizsgálni;
8. hat szavazattal egy ellenében *megállapítja*, hogy az önállóan vagy az Egyezmény 14. cikkével együtt olvasott 1. Jegyzőkönyv 1. cikke alapján előterjesztett panaszokat nem szükséges külön megvizsgálni;
9. öt szavazattal kettő ellenében *megállapítja*, hogy az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdése alapján előterjesztett panaszok elfogadhatóságát, illetve érdemét nem szükséges külön megvizsgálni;
10. öt szavazattal kettő ellenében *megállapítja*, hogy Izsák-Bács J. (70945/11 sz.), Soós P. J. (23611/12 sz.), Görbicz T. (26998/12 sz.), Guba G. G. (41150/12 sz.) és Bruck L. M. (41155/12 sz.) nem vagyoni kártérítési igénye tekintetében a jogsértés megállapítása megfelelő igazságos elégtételt nyújt;
11. öt szavazattal kettő ellenében *megállapítja*, hogy az Egyezmény 41. cikkének alkalmazására vonatkozó többi kérdésben még nem lehet határozatot hozni és ennek megfelelően,
- (a) *fenntartja* a fent említett kérdéseket;
- (b) *felszólítja* a Kormányt és a kérelmezőket, hogy az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdésében foglaltaknak megfelelően az ítélet jogerőre emelkedésétől számított hat hónapon belül értesítsék a Bíróságot az általuk esetlegesen megkötött bármiféle megállapodásról;
- (c) az eljárás további részét *fenntartja*, és a Kamara elnökét hatáskörrel ruházza fel ennek szükség esetén történő meghatározására.

MAGYAR KERESZTÉNY MENNONITA EGYHÁZ ÉS TÁRSAI kontra MAGYARORSZÁG
ÍTÉLET (ÉRDEM)

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2014. április 8-án a
Bíróság Eljárási Szabályzata 77.§ 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

Stanley Naismith
hivatalvezető

Guido Raimondi
elnök

Az Egyezmény 45.§ 2. bekezdésének, valamint a Bíróság Szabályzata
74.§ 2. pontjának megfelelően, Spano bíró különvéleménye, melyhez
csatlakozott Raimondi bíró is, ennek az ítéletnek a mellékletét képezi.

G.R.A.
S.H.N.

SPANO BÍRÓ KÜLÖNVÉLEMÉNYE,
AMELYHEZ CSATLAKOZOTT RAIMONDI BÍRÓ

I.

1. Az ügy érzékelhető ténybeli összetettségének rétegeit lehámozva, lényegében a következő főbb elemek maradnak.

2. A kommunizmus alatt a vallásgyakorlásra vonatkozó kommunista politikai doktrínáknak megfelelően a magyarországi vallási közösségeket megfosztották tulajdonuktól. A kommunizmus 1989. évi bukását követően az állam úgy határozott, hogy a korábban elkobzott egyházi vagyoneért cserébe állami támogatást nyújt, és széleskörű együttműködést alakít ki néhány történelmi egyházal. Továbbá, az 1990. évi magyar egyháztörvény az újonnan alakuló egyházak bejegyzése tekintetében rugalmas követelményeket állapított meg. Az e törvény alapján bejegyzett egyházak a központi költségvetésből jutottak anyagi támogatáshoz; közvetlenül az adóbevételekből és közvetett módon egyéb költségvetési eszközök segítségével.

3. A bejegyzés rugalmas keretei, valamint az 1990. évi egyháztörvény szerinti egyház és állam közötti együttműködés azt eredményezték, hogy az egyesületi formában folytatott vallási tevékenységek széles rendszere alakult ki. 2011-ig 406 vallási közösséget jegyeztek be Magyarországon, amelyek többségét közvetve vagy közvetlenül részben az állam finanszírozta.

4. Ennek a helyzetnek a kezelésére a Kormány elfogadta a 2011. évi egyháztörvényt, amely az összes bejegyzett vallási közösség *bevett egyházként*, vagy *vallási tevékenységet végző szervezetként* történő besorolásával ténylegesen felszámolta a korábbi rendszert; az előbbieket továbbra is a költségvetés terhére részesültek anyagi támogatásokból, míg az utóbbiak ilyen támogatást már nem kaptak. Azok a vallási közösségek, amelyeknek bevett egyházként kiemelt státuszért kellett folyamodniuk ahhoz, hogy az államtól anyagi támogatást kaphassanak, nem veszítették el ugyanakkor jogi személyiségüket és, amennyiben az új szabályozás szerint továbbfolytatták tevékenységüket nem fenyegette őket jogi személyiségük megszűnésének a veszélye sem.

5. Amint azt az alábbiakban bővebben is kifejtem, nem tudok egyetérteni a Bírósággal abban, hogy a kérelmezőknek az Egyezmény 9. és 11. cikkei szerinti jogaikba beavatkozás történt volna, ahogyan azt a többség megállapította. A mai ítélet az egyesületi formában folytatott vallási tevékenységek tekintetében oly mértékben kiterjeszti az önállóan vagy a 11. cikkel együtt olvasott 9. cikk hatályát, hogy az már nem összeegyeztethető sem ezen rendelkezések szövegével vagy céljával, sem e tevékenységeknek a Bíróság ítélkezési gyakorlatán belüli alakulásával. Ezért én ezzel, tisztelettel, nem értek egyet.

II.

6. Az Egyezmény 9. cikkének 1. bekezdése határozottan kimondja, hogy a vallásszabadság magában foglalja „a vallás vagy meggyőződés megváltoztatásának szabadságát, valamint a vallásnak vagy meggyőződésnek mind egyénileg, mind együttesen, mind a nyilvánosság előtt, mind a magánéletben istentisztelet, oktatás és szertartások végzése útján való kifejezésre juttatásának jogát”. Amint az a szövegből is egyértelműen kitűnik, a vallás vagy meggyőződés *kifejezésre juttatása* a 9. cikk szerinti jog magját képezi. A *kifejezésre juttatás* koncepcióját a szöveg bővebben is kifejti, amikor kijelenti, hogy ez magában foglalja az *istentisztelet, oktatás és szertartások végzésének, illetve vallás vagy meggyőződés gyakorlásnak a szabadságát*. Ahhoz, hogy ebben az értelemben *kifejezésre juttatásról* beszélhessünk, a törvénynek szorosan a hithez kellene kapcsolódnia. Bármely állami intézkedés, amely egy egyént közvetlenül vagy közvetve megakadályoz abban, hogy akár egyedül, akár egy közösség tagjaként a 9. cikk szerinti módon kifejezésre juttassa vallását vagy meggyőződését, a szabadságjogokba történő beavatkozásnak minősül és az ugyanezen cikknek a 2. bekezdésben meghatározott indokokkal kell alátámasztani. Ellenben, ha az állítólagosan beavatkozásnak minősülő intézkedés ellenére az egyén méltánytalan nehézség vagy kellemetlenség nélkül kifejezésre juttathatja vallását vagy meggyőződését, elvben nem merül föl a 9. cikket sértő körülmény.

7. Minthogy a vallási közösségek hagyományosan szervezett formában léteznek, az Egyezmény 9. cikkét a 11. cikk fényében értelmezték, amely az egyesületi formát védi az igazolatlan állami beavatkozásokkal szemben. A vallási közösségek autonóm létezése ezért elválaszthatatlan a demokratikus társadalmak pluralizmusától, és ebből adódóan szorosan hozzátartozik a 9. cikk által nyújtott védelemnek a lényegéhez. (ld. *Hasan and Chaush v. Bulgaria* [GC], no. 30985/96, § 62, ECHR 2000-XI, és *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, no. 40825/98, § 61, 31 July 2008).

8. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata alapján a kérelmezők egyesülési jogának gyakorlásába történő beavatkozásnak minősül, ha a nemzeti hatóságok visszautasítják, hogy egy egyénekből álló egyesületnek jogi személyi státuszt adjanak (ld. *Gorzelik and Others v. Poland* [GC], no. [44158/98](#), § 52 et passim, 17 February 2004; *Sidiropoulos and Others v. Greece*, 10 July 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-IV, § 31 et passim; and *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others*, fentebb idézve, § 62). Ahol a vallási közösség szervezetéről volt szó, a szervezetet elismerése elutasításáról szintén azt állapította meg a Bíróság, hogy a kérelmezők vallásszabadsághoz való joga gyakorlásába történő beavatkozásnak számít az Egyezmény 9. cikke alapján (ld. *Metropolitan*

Church of Bessarabia and Others v. Moldova, no. [45701/99](#), § 105, ECHR 2001-XII).

9. Az Egyezmény 11. cikkével együtt értelmezett 9. cikkben garantált egyesületi formában folyó vallásgyakorlás szabadsága mellett, a vallásszabadsághoz való jog elvben kizárja az állam részéről annak mérlegelését, hogy a vallási meggyőződések vagy azok kifejezésére használt eszközök törvényesek-e (ld. *Hasan and Chaush*, fentebb idézve, § 78). Ezért az Egyezmény 14. cikke értelmében az államnak semlegesnek és pártatlannak kell maradnia, amikor a vallásszabadság terén gyakorolja a szabályozó hatalmát, valamint a különböző vallásokhoz, felekezetekhez és meggyőződésekhez fűződő viszonyában (ld. *Metropolitan Church of Bessarabia and Others*, fentebb idézve, § 116; *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others*, fentebb idézve, § 97; and *Savez crkava "Riječ života" and Others v. Croatia*, no. [7798/08](#), § 88, 9 December 2010). Az adott állam hatóságait terhelő, a 9. cikk szerinti, a jogköreik vallási területen történő gyakorlására vonatkozó kötelezettség, valamint a 14. cikkben megfogalmazott vallási alapon történő megkülönböztetés tilalma megköveteli, hogy amennyiben egy állam vallási csoportoknak anyagi támogatást nyújtó rendszert alakít ki, például az adó rendszeren keresztül, minden vallási csoportnak, amely ezt igényli egyenlő esélyt kell biztosítani arra, hogy ilyen státuszért folyamodhasson és a felállított követelményeket megkülönböztetés nélkül, objektív és ésszerű módon kell alkalmazni (ld., *mutatis mutandis*, *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others*, fentebb idézve, § 92, és *Ásatrúarfélagið v. Iceland*, no. 22897/08, § 34, 18 September 2012).

III.

10. A 81. bekezdésben a többség megállapítja, hogy a kérelmező közösségek az illetékes bíróság által az 1990. évi egyháztörvénnyel összhangban bejegyzett egyházakként törvényesen léteztek és működtek Magyarországon. A 2011. évi egyháztörvény – a 2011. évi egyháztörvény mellékletében felsorolt bevett egyházak kivételével – minden azelőtt bejegyzett egyház státuszát átalakította egyesületté. Amennyiben továbbra is egyházakként szándékoztak működni, a vallásos közösségeknek az Országgyűléstől kellett kérvényezniük, hogy egyénileg egyházként elismerjék őket”.

11. Ezután a 82. bekezdésben, a többség a Bíróság két korábbi ügyére hivatkozik (*Moscow Branch of the Salvation Army v. Russia*, no. 72881/01, § 67, ECHR 2006-XI, és *Church of Scientology Moscow v. Russia*, no. 18147/02, § 78, 5 April 2007), ahol a „bejegyzés elutasítása” beavatkozást jelentett egy vallási szervezet egyesülési szabadsághoz való jogába, valamint a vallásszabadsághoz való jogába. Ez alapján a Bíróság a 83. bekezdésben megállapítja, hogy a szóban forgó intézkedés gyakorlatilag

a kérelmezők egyházként való bejegyzésének megszüntetését jelentette, és beavatkozásnak minősült a 9. és 11. cikkekben foglalt jogaikba”.

IV.

12. A 11. cikkel együtt értelmezett 9. cikk szövege, tárgya és célja, valamint a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata fényében nem értek egyet azzal, hogy a kérelmezők – ahogyan azt a többség megállapította – sikeresen bizonyították – általánosan és elvont módon – azt, hogy a magyar törvényhozás által a 2011. évi egyháztörvényen keresztül elfogadott intézkedés a fent említett értelemben közvetlenül vagy közvetve beleavatkozott volna a *vallásuk vagy meggyőződésük kifejezésre juttatására vonatkozó szabadságjogaikba* (lásd fent: 6. bekezdés). Sem a 2011. évi egyháztörvény, sem annak módosításai, általában véve, nem voltak hatással a kérelmezők *jogi személy státuszára*. Gyakorlatilag nem törölték jogi személyiségüket, csupán megváltoztatták a besorolásukat azért, hogy állami támogatásokat kaphassanak vagy jogosultak legyenek együttműködési megállapodást kötni az állammal, és – azon egyházak kivételével, amelyek nem nyilatkoztak arról, hogy folytatni kívánják tevékenységeiket – nem fenyegette őket az a veszély, hogy állami intézkedés hatására megszűnjenek. Ennélfogva a többség által az ítélet 82. bekezdésében hivatkozott két korábbi bírósági eset (lásd fent: 11. bekezdés) nincs hatással annak eldöntésére, hogy ebben az ügyben történt-e jogsértés.

13. Valójában, ahogyan azt a 112. bekezdésben a Bíróság is egyhangúlag kinyilvánította „nem utal semmi arra, hogy a kérelmezőket, mint jogi személyeket, azaz egyesületeket – amely forma védi formális autonómiájukat az állammal szemben – megakadályozták volna vallásuk gyakorlásában” a 2011. évi egyháztörvény, illetve annak módosításainak elfogadása eredményeképpen. A Bíróságnak a 9. és 11. cikk szerint egyesületi formában folyó vallásgyakorlás szabadságára vonatkozó ítélkezési gyakorlata fényében, ennek kellett volna zárnia az ügyet. Az, hogy „egy vallási közösség tagjai, vallási okokból, másodrangú állampolgárnak érzik magukat a közösségüket érintő kevésbé kedvező állami állásfoglalás következtében” a 9. és a 11. cikk céljait tekintve irreleváns, amennyiben jogilag elismert egyesületeken belül a vallási meggyőződésük kifejezésre juttatásának nincs alaki és lényegi akadálya. Ki kell emelni, hogy az [Emberi Jogok] Európai Bizottságának egy korábbi álláspontját idézve a Bíróság következetesen úgy ítélte meg, hogy „az államegyház rendszer önmagában nem tekinthető az Egyezmény 9. cikke megsértésének” (ld. *Darby v. Sweden*, 23 October 1990, a Bizottság állásfoglalása, § 45, Series A no. 187, és *Ásatriúarfélagið*, fentebb idézve, § 27).

14. Fontos kiemelni, hogy a Bíróság korábban soha nem állapította meg azt, hogy a 11. cikkel együtt értelmezett 9. cikk szerinti vallás vagy

meggyőződés kifejezésre juttatásának szabadságába való beavatkozásnak minősül, ha egy állam úgy dönt, hogy visszavonja a szabályszerűen bejegyzett és jogi személyiséggel rendelkező vallási közösségeknek biztosított anyagi támogatásokat. Amint az a Bíróságnak a fenti 9. bekezdésben foglalt ítélkezési gyakorlatából is kitűnik, az Egyezményrel kapcsolatos vitatható kérdés e tekintetben csak akkor merül föl, ha egy kérelmező tényekkel alá tudja támasztani azt, hogy szabályozói jogköre gyakorlása során az állam egyes vallási közösségektől megvonta az anyagi támogatásokat, míg másokat támogatott és azt, hogy az ilyen különbségtételt nem lehet objektív és ésszerű okokkal igazolni. Egy ilyen, az Egyezmény 14. cikke szerinti értékelés – természeténél fogva – megkívánja annak egyedi megvizsgálását, hogy történt-e megkülönböztetés. Ennek megfelelően a Bíróságnak meg kellett volna vizsgálnia a kérelmezők panaszát az Egyezmény 9. és 11. cikkével együtt értelmezett 14. cikk alapján. Ám a többség elutasította a panasz ezen részének külön megvizsgálását, amely döntéstől az én véleményem eltért. Ezért ebben a különvéleményben a 14. cikkre vonatkozó kérdésben nem fejtem ki a nézeteimet.

15. Összegzésként, a Bíróságnak mindig szem előtt kell tartania azt, hogy az Egyezményben biztosított jogok és szabadságok terjedelme nem korlátlan. Mint jogszabályok, ezek terjedelmét a megfelelő rendelkezés szövegén belül kell definiálni, ahogyan azok a tárgyak és céljuk szerint ésszerűen értelmezendők. Az Egyezmény anyagi hatáskörének korlátlan kiterjesztése az emberi jogok európai felügyeleti rendszere legitimitását veszélyezteti.